47ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2478 ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 1912 ՄԱՐՏ 28-10 ԱՊՐԻԼ

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉ-I EFKIAR
54 Grand' Rue de Pera, Porte 54
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ԳՈՐԾԻՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՒՂՂՈՒԱՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԿՏ ՁԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

Մանկական Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

منظومهٔ افكار ارمنيجه يومى غزته
صاحبى امتياز اوخانس فريد
دار خانهسى باب عالى جادهسنده نومرو ٥٤

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԵԱՅ	ՎԵՑԱՄՍ.	ԵՌԱՄՍԵՑ.
Պոլսոյ համար	80 Ղրշ.	45	25 Ղրշ.
Գաւառներու համար	80 „	45	25 „
Արտասահմանի „	25 Ֆր.	14	8 Ֆր.

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 դրշ., մէկէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ 400 ԱՄԵԱԿԸ
ԵՒ "ՄԷՃՄՈՒԱԻ ԷՊՈՒՂԻԱ,,
ՈՐՈՒ ԿԸ ՊԱՏԿԱՆԻ ՀԱՅ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԵՐՈՒ ԳԻՒՏԸ
ՀԱՅՈՑ ԹԷ ՅՈՒԼԻՈՍ Բ. ՊԱՊԻՆ

Էպուզիա Թէֆիկ պէյի յայտնի հանդէսը՝ «Մէճմուաի Էպուզիա», որ Թուրք ժամանակակից գրականութեան ամէնէն հոյակապ արտայայտութիւններէն մէկը պիտի մնայ, հայ տպագրութեան 400ամեակին առթիւ դիտել տուած էր թէ հայկական տպագրական տառերու գիւտը Հայոց չի պատկաներ, այլ Յուլիոս Բ. Պապին, ինչպէս արդէն նոյն Պապին կը պատկանի արաբական տպագրական տառերու գիւտին պատիւը։ Ահաւասիկ այս զարմանալի յայտնութիւնը պարունակող հատուածը, որ թարգմանուած էր արդէն «Մանզումէ»ի մէջ։—

«Արաբական այբուբենը — որ մեր ալ գրականութեան գործիքն է — Քրիստոսի 1512 թուականին տպագրութեան յարմարցուած է, և անով առաջին գիրքը 1514 տարւոյն Վենետիկի մէջ տպուած «Էտիյեի սէպա» (եօթը աղօթքներ) անուն տետրակը ըլլալը տպագրութեան պատմութեան մէջ արձանագրուած է։ Այսպէս ուրեմն՝ մեր թուքերուն գրութեան և հաղորդակցութեան միջոցը եղող արաբական գիրերն ալ, հայ գիրերուն հետ, միւնոյն տարւոյն մէջ հնարուած են։ Սակայն երկուքին ալ փառքն ու պատիւը Յուլիոս Բ. Պապին կը պատկանի, և ո՛չ թէ մեզի կամ հայոց»։

«Մէճմուաի Էպուզիա» կը սխալի ոչ միայն մեր մասին, այլ նոյն իսկ իր սեփական ազգին նկատմամբ։ Ճիշտ է որ տպագրութեան պատմութիւնը կ'արձանագրէ թէ արաբական տառերով առաջին գիրքը 1514ին տպուած է, բայց այդ տպագրութեան մէջ Յուլիոս Բ. Պապը այնքան դեր չունի, որքան Կրէկօրիօ Ճիօրճի Իտալացի տպագրիչը որ մասնաւորաբար արեւելեա՝ լեզուներու յատկացուած տպարան մը հաստատած է նոյն տարին և հատարակած Կիթապ էլ-Սալաթ անունը կրող գրքոյկը, զոր «Մէճմուաի Էպուզիա», չենք զլեներ ինչ տեղեկութեան վրայ հիմնուելով, «Էտիյէի սէպա» կը կոչէ։ 118 թուղթ (236 էջ) ունեցող պզտիկ ութածալ տետրակ մըն է ասիկա, իւրաքանչիւր էջը 12 տողով։ Առաջին էջը՝ սոսկ վերոյիշեալ խորագիրը կը կրէ, կարմիր մելանով, յաջորդ էջէն կը սկսի գիրքը, ոչ թէ սովորական «Պիսմիլլահ էլ ռահման էլ ռահիմ» վերտառութեամբ, այլ بسم الله الحى الازلى «Ճանուն կենդանի, յաւիտենական Աստուծոյ» վերտառութեամբ։ Գիրքը՝ ԺԵ. դարու incunableներուն մեծագոյն մասին, ինչպէս նաև հայերէն տպագրութեան առաջին արտադրութեանց պէս, տպուած է կրկնագոյն, սեւ ու կարմիր մելանով։ Գիրերը չատ դէշ կարգաւորուած են։ մասնաւորաբար սխալ գրուած են արաբական տառերու յատուկ կէտերը։ բայց ասոնց փոխարէն՝ իւրաքանչիւր էջ կը կրէ փայտի վրայ փորագրուած բաւական զեղեցիկ շրջանակներ։ Վերջընթեր էջը պարապ է։ իսկ ամէնէն վերջին էջը կը կրէ տպագրիչին անունն ու տպագրութեան թուականը՝ «12 սեպտեմբեր 1514, Ֆանօի մէջ տպուեցաւ Կրէկօրիօի կողմէ, ևլն։»։

Եւ ահա այսուեղ կը յայտնուի «Մէճմուաի Էպուզիա»ի երկրորդ մէկ սխալը։ Այդ գիրքը Վենետիկ չէ տպուած, ինչպէս չէր տպուած Յուլիոս Բ. Պապին կողմէ, քանի որ այս վերջինը 1513ին մեռած էր արդէն։ Ընդհակառակը, ինչպէս ցոյց կուտայ վերոգրեալ արձանագրութիւնը, արաբական տառերով տպուած առաջին գիրքը լոյս տեսած է Ֆանօի մէջ (in Fano Fortunae), ուր արդէն Կրէկօրիօ Ճիօրճի հաստատած էր իր տպարանը։ Ճիշտ է սակայն որ Բարիզի Ազգ. Մատենադարանը գտնուող օրինակին կցուած ձեռագիր ծանօթութիւն մը կը հաւատայ թէ տպագրուած է Վենետիկի մէջ, բայց այդ ծանօթութիւնը պարզ սխալի մը արդիւնքն է. Բարիզի Ազգ. Մատենադարանին օրինակը չունի գրքին վերջին թուղթը, որուն վրայ արձանագրուած են տպագրութեան թուականը, տեղը և տպագրիչին անունը. ատկէ՝ սխալը։ Բայց Միւնիխի և Մօրէնայի Մատենադարանները ունին ամբողջական օրինակներ, որոնց շնորհիւ կարելի է հաշուել։ Արդէն François Xavier Laur՝ ևս նշանաւոր գործին («Specimen historicum typographiae romanae XV seculi.) մէջ, էջ 96—97 և Ludovic Lalanne իր «Curiosités bibliographiques.»ին մէջ, էջ 99, բնաւ տարակոյս չեն թողուր այս մասին։ Zenker, Schwab, Schnurner և ուրիշ նոյնքան նշանաւոր գրախօսներ՝ որոնք արեւելեան լեզուներով եւրոպայի, նոյն իսկ Արեւելքի մէջ տպուած գրքերու ցուցակներն են կազմած, նոյնպէս համաձայն են այս մասին։

Արաբական տառերով տպուած առաջին գիրքը այսպէս իր իսկական որքանը՝ Ֆանօ վերադարձնելէ վերջ, այլևս ինքնին կը կրէ այն հանգամանքը զոր «Մէճմուաի Էպուզիա» գտած ըլլալ կը կարծէր հայ և արաբ տպագրական տառերու գիւտին մէջ։ Հայերէն առաջին գիրքը տպուած է Ֆանօէն բաւական հեռու, Վենետիկի մէջ, և այն ալ 1512ին, այսինքն արաբերէն առաջին գրքին լոյս տեսնելէն երկու տարի առաջ։ Եւ ոչինչ կը բանայ մեզ համոզել թէ իրօք Յուլիոս Բ. Պապին նախաձեռնութեան արդիւնքն է այդ հրատարակութիւնը։ Եթէ իրօք Պապին ձեռքով կամ անոր թելադրութեամբ, և կամ անոր ձուլել տուած տառերուն միջոցաւ հրատարակուած ըլլար հայերէն առաջին գիրքը, տարակոյս չկայ որ ուղղակի կրօնա-դաւանաբանական գործ մը, կամ Ս. Գրոց մէկ հատուածը՝ ինչպէս Սաղմոս, Աւգէն, պիտի ըլլար։ Պապութիւնը, այդ չրջանին ալ աչխարհը կաթոլիկացնելու կը ձգտէր. բնական է որ հայ տառերու կիրառութիւնը տպագրական մամուլին միջոց մը պիտի դարձնէր և սպաս իր սիրելագոյն նպատակին. մանաւանդ որ չատունց արդէն իր փարախին միացնելու կ'աչխատէր հայ ազգը՝ որուն քաղաքական յատկութեանց մասին չատ լաւ գաղափար մը կազմած էին արեւմուտքի մէջ, և որ կաթոլիկ եկեղեցւոյն համար թանկագին չահակիր մը կրնար դառնալ Արեւելքի ժողովուրդներուն մէջ։ Մեր անդրանիկ տպագրութիւնը սակայն, ո՛չ միայն կաթոլիկ եկեղեցւոյն չահերուն ծառայող գիրք մը չէ, այլ ընդհակառակը, զուտ հայկական գործ մըն է, տեսակ մը տարեցոյց, ամէնէն գործածական և ամէնէն անհրաժեշտ գիրքերէն մէկը հայ ժողովուրդին համար։ Հայ մը միայն կրնար ըմբռնել այս տեսակ հրատարակութեան մը անհրաժեշտութիւնը իր հեռաւոր ազգակիցներուն համար։ Եւ արդէն, տարի մը վերջ 1513ին տպուած «Պատարագատետր»ը—դարձեալ էապէս հայկական գործ մը, — որ միեւնոյն տպագրական դրոյմը կը կրէ, ու նոյն տպարանէն հրատարակուած է, կը յայտնէ այդ երախտաւոր Հայուն անունը՝ «Գրեցաւ սուրբ տառս ի Զ Կ Բ, ի Աստուածապահ քաղաքս ի Վենէտ, որ է Վենէտիկ Ֆռանկստան, ձեռամբ մեղապարտ Յակոբին, Եւլոյ»։

Ահա մեր անդրանիկ տպագրիչը, մեր բուն երախտաւորը։ Յուլիոս Բ. գործ չունի մեր տպագրութեան գիւտին հետ. գոնէ ոչ մէկ փաստ կայ այդ մասին։ Չատանալու չէ նաեւ որ իր ընձեռած միջոցներով տպուած ըլլայ 1514ի արաբերէն առաջին գիրքը։ Նախ որ՝ մեռած էր այդ թուականին, և յետոյ՝ չպիտի ուզեր անշուշտ իսլամ կրօնքին ամրապնդման նպաստել, անոր աղօթքներուն նուիրուած այդ գիրքը հրատարակելով։

Արդէն Յուլիոս Բ. պապէն չատ առաջ Եւրոպայի մէջ արաբերէն տպագրական տառեր ձուլելու անհրաժեշտութիւնը ըզգացուած էր նոյնիսկ մահմետականներու կողմէ։ Այդ անհրաժեշտութիւնը կը տեսնուէր մասնաւորապէս Անդալուզիոյ իսլամներուն մէջ, որոնց կրօնական եռանդը հետզհետէ կը մարէր, և զորս պէտք էր ընտելացնել Գուրանի պատուիրաններուն։ Եթէ նոյնիսկ այսքան տիրական անհրաժեշտութիւն մը չկրցաւ փութացնել արաբերէն տպագրական տառերու գիւտը, պատճառը սա՝ է որ եւրոպացիք Արաբները մոռցած էին նաեւ իրենց գիրը և աւելի ընտանի էին լատինական տառերուն հետ։ Այնպէս որ՝ Սեկովիոյ (Սպանիա) մզկիթին մուֆթին, Այսա-պին-Ճաֆար, իր աղգակիցներուն թուլամաւտութիւնը դարմանելու նախաձեռնդրութեամբ, չվարանեցաւ քրիստոնեայ աչխարհին սեփական լատին տառերով Գուրանի պատուիրանները մեկնել, և գրեց Breviaro Zunni... del Santo Alcoran de lengua arabiga en castellana գործը, 1462ին։

Կար տակաւին ուրիշ աւելի կարևոր պատճառ մը՝ որ յամեցուց արաբերէն տպագրական տառերու գիւտը։ Արաբական տառերու անհաւասար և աններդաշնակ ձևը դժուար կը դարձնէր անոնց ձուլումը. զանոնք մէկ կարգի վրայ. իրարու հաւասար չափով մը կարգաւորելու եղանակը չէին գտներ։ Ասկէ զատ, բառերու կազմութեան համար պէտք էր տառերը իրարու կցել՝ զանոնք կրճատելով, ինչ որ անհնարապէս աւելի կը դժուարացնէր ձուլիչին գործը։ Այդ դժուարութիւններէն խրտչելուն համար է որ Սպանիացի մատենագիր մը՝ Բէդրօ տէ Ալչալա՝ չատ հետաքրքրական կերպով մը լատին տառերը պատչաճեցուց արաբական տառերուն, եւ 1505ին Կրընատայի մէջ տպեց արաբերէնի ծանօթացման նուիրուած գիրք մը, որուն կ'ընկերանար արաբերէն բառարան մը՝ «Arte para legeramete saber la legua araviga — Vocabulista aravigo en letra castellana»։ Բէդրօ տէ Ալչալայի մէջտեղը չատ հեշտ չէր. օրինակի համար՝ արաբական «ج» տառին տեղ դրած էր լատինական «u» տառը՝ վրան «հէմզէ»ով մը, «چ» տառին տեղ՝ «h» տառը՝ ձախ կողմը երկու կէտով, «ث» տառին տեղ՝ «c» տառը՝ վրան երեք կէտով, եւլն. Պարզ չէր անշուշտ, բայց վերջապէս անկարելի ալ չէր այս զարմանալի առաւելութեան ընտելանալը։ Հարկը օրէնքը կը լուծէ։

Ինը տարի վերջ միայն այս բոլոր դժուարութիւնները պիտի հարթուէին Ֆանօի մէջ, չնորհիւ Կրէկօրիօ Ճիօրճիի, որուն իրաւամբ կը պատկանի արաբական տպագրական տառերու գիւտին և արաբերէն առաջին գրքին տպագրութեան պատիւը։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԳՐ. ԶՕՀՐԱՊ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Մենք կը վաղենք դարձեալ լսել, այս անպամ, մեր անուանի պերճախօսը, Դր. Զօհրապ, Իւսկիւտարու Յառաջդիմական Լսարանի մէջ։ Իրմէ առաջ կը խօսի Պ. Ակինեան՝ Զօհրապի համար պատրաստելու բեմը։ Օրուան նիւթն է «քուէտուփ»ը ուր կը սողոսկին թղթի պատատիներ՝ վաղը-կան դերը ճշդելու։

Հմտաբաչխական ու լաւատեսի ոգի մըն է Պ. Ակինեանի. ինքը ուրախութեամբ դիտել կուտայ թէ հակառակ անոնց որ պնդած էին,—դուցէ դիւային հրճուանքով—թէ Օսմ. Սահմանադրութիւնը հալիւ պիտի կրնար ապրիլ, առ առաւելն, վեց ամիս, ապրեցաւ ան իր բոլոր պակասներովը, ընդարձակ քառամեայ չրջան մը. և այսօր քուէտուփերը կը դրուին օսմ. Ազգին առջեւ՝ իր սահմանադրական քուէները հաւաքելու։

«Սահմանադրութիւնը, կ'ըսէ, ժողովուրդին կամքն է, և կամ հաւաքական կամեցողութիւնը»։ Ուժի, սրտի, ազնիւ հոգիի առենարանի մը պէս՝ կ'անցնի տրիւնները, յուսահատութեանց մէջէն և փչրուած ոսկորներու վերեւ կը կապէ ծիածանը,—յաղթութիւնը անվհատ կռիւներու, անխախտ համոզումի։

Իրմէ ետքը, բեմին վրայ, ծափերով կ'ողջունենք Զօհրապը։ Մեր գնացածն է ան, խօսքի ու դէմքի, պերճախօսութեան և թռչնաքի անթառամը։

Մեր երեսփոխանը, քուէտուփին չորչ դառնալէ առաջ, ցաւ մը կը պահէ իր մէջ պատգամաւորական անցած չրջանէն։ Իրաւամբ կը գանգատի որ, փոխանակ օժանդակութիւն տեսնելու Ազգին, հայ պատգամաւորութիւնը՝ իրեն դէմ ունեցաւ մամուլի քաչչունը, անհամական կիրքերու պոռթկանքը։ Բայց, կ'ըսէ, պէտք է լաւ համոզուած ըլլալ թէ պատգամաւորական խօսքը առաւելապէս կշռոք կ'ունենայ ա՛յն ատեն երբ փոխանորդուած հանրութիւն մը, իր չահերու պաչտպանութեան ատեն, կեցած է իր պատգամաւորին եւ ետեւ իբրեւ թիկունք օժանդակութեան, և ոչ թէ բամբասանքի, անձնական վրէժխնդրութեան կռկռոցներով լա՛յն խրատի մը վրայ բերանաբաց։

Ու այդ բամբասուած, քաչչուած պատգամաւորութիւնն էր որ, կ'աւելցընէ Ատենաբանը, ասկէ չա՛տ առաջ երբ Օսմ. Խորհրդարանի մէջ չերտաւորումներ սկսան, գիտցաւ մէկ կողմէ պահել իր ինքնութիւնը ժողովրդային իրաւունքներու սեղմումներու դէմ, և միւս կողմէ, ելևէջող ձայներու և զիրար կտրատող խօսքերու մէջ, միտիլ ա՛լ աւելի դէպի սահմանադրական կուսակցութիւնը։ Այդ բամբասուած, գնտնէ դեռին զարնուած պատգամաւորութիւնը զոհութեամբ կը տեսնէ որ իր երբեմնի խնծուած, քաչկոտուած քաղաքականութիւնը՝ այսօր եղած է Ազգին ընդհանուր քաղաքականութիւնը։ Ինչ ոգորմելի բան պիտի ըլլար եթէ, անհեռատեսութեամբ, զգեստուած կուսակցութեան մը տրամադրուած ըլլար հայ պատգամաւորութիւնը, և այդ կերպով, կանխաւ ճամբայ բացած դէպի ան։

Այդ կարգի մտածութիւններով՝ յարգելի երեսփոխանը կ'ուզէր այժմէն զգաստնել որ Ազգը, յաջորդ չրջանի մէջ, պէտք է ունենայ իր աւագ պարտականութիւնները դէպի հայ պատգամաւորները, որովհետեւ քննող աչքերը, որոնք ուչադրութեամբ կը հետեւին մեր հանրային բոլոր չարժումներուն, դիպողագոյն բոպէին՝ հաչիւի կ'առնեն պատգամաւորին ու հանուրքին մէջ եղած բարոյական առնչութիւնները, և ատկէ կը սկսի կարեւորութեան չափը դէպի ժողովրդային կան ապացոյց՝ յիշեցուց մեզի թէ նախորդ ընտրութեանց վերջին բոպէներուն՝ օսմ. կոմիտէն չէր ուզած հաւանիլ Պոլսի երկու հայ պատգամաւորական թեկնածուներէն մէկուն անվրիպական յաջողութեանը, որովհետեւ, այն ատեն, որոշուած էր քուէ տալ անոնց միայն որոնք կոմիտէի դրօչին ներքեւ մտած էին կանխաւ՝ երդումի և խոստումի պանդան պայմաններով։ Հայ Սահմանադրական ակումբը, համերաչխ իր թեկնածուներու ընտրութեանը մասին, պնդեց իրեւ միաբերան, և մեր պատգամաւորներու ընտրութիւնը յաջողուեցաւ։ Բարոյական ուժի յաղթութիւնն էր ատ, այն ուժին՝ որ պէտք է ալ աւելի խտացած ըլլար յաջորդ ընտրութեանց ատեն, և զգեստաւորո՛ր...

Դարով երկու կուսակցութեանց, որոնք այսօր դէմդիմաց են սահմանադրութեան անունով, ընդդիմադիրները կը գտնէր, իրենց ծրագիրներուն և խոստումներուն, ըստ երեւոյթին չա՛տ փայլուն, չա՛տ գունագեղ։ Բայց դիչ մը աւելի խորը դիտելով, իսկոյն կ'ըմբռնուի անոր կազմական էութիւնը։ Իր միտքը աւելի բացայայտ ընելու համար, օրինակ բերաւ երաժշտական ամէնէն գեղեցիկ կտոր մը, ձայնագրուած Պեթհովէնէ, Մոցարտէ և կամ ուրիշ մեծ հեղինակէ մը։ Եթէ կտորը չի դպնակուիր մեծ արուեստագէտի մը ճարտար մատներովը, ամէնէն հասարակ «խաղ»ի մը արժէքն ալ չունենար իբրեւ երաժշտութիւն և կը մնայ թուղթի սպիտակ էջի մը։ Վրայ լոկ իբրեւ ձայնանիշներու բարդութիւն մը, լո՛ւռ և անշշուկ։

Թիթիհատի մասին իր կարծիքը սա է որ ան իր բոլոր սխալներովը, ունեցած պակասներովը՝ երկրին յառաջդիմական տարրն է։ Ան ինչ որ թերութիւն է, պակաս է, երկու կուսակցութեանց մէջ ալ գոյացած են, միայն սա տարբերութեամբ որ ատոնք Թիթիհատի մէջ սաքուած, կծկուած, պարտկուած գոյութիւններ են, մինչդեռ Թիթիհատի մէջ անոնք, առաջին գծին վրայ են իբրեւ հրամայող և իբրեւ տիրական տարրեր։ Այդ զանազանութիւնն է ահա որ լաւ ըմբռնած էր Օսմ. Խորհրդարանի հայ պատգամաւորութիւնը։

Ու կը խօսի Զօհրապ, բարձունքներու կը համի, կ'երիտասարդանայ բեմին վրայ, լուսեղէն թեւեր կը հագնի, կը ճախրէ, կ'ողորմանայ, վերէն կը դիտէ խորերը սուր նայուածքով։ կ'ոգեւորէ մեզ, իրեն հետ կը տանի ոսկի թեւերով, ու յեսոյ, իբրեւ չսպասուածը իր խօսքերուն մէջ, խորին և ցաւոտ գիծ մը կը քաչէ մեր հոգիներու վրայ։ «Դիտէք որ, կ'ըսէ, օսմ. մեծ հայրենիքի մէջ փոքր հայրենիք մըն ալ ունինք, Հայաստանը, ցաւագին դէմք մը որ տխրական աչքերով մեզի կը նայի։ Այս առաւօտ՝ Ֆրանսայի ակադեմականի մը երիտասարդութեանը մէջ գրած ոտանաւորի մէկ հատոր կը կարդայի։ Ցուն մը, մասնաւորապէս, ուչադրութիւնս գրաւեց, սա իմաստով թէ սիրուհիս քեզ պիտի չմոռնամ ո՛չ թէ անոր համար որ զեղեցիկ ես, հապա՝ տրտմագին աչքեր ունիս։ Ատոր պէս՝ մենք պիտի սիրենք մեր հայրենիքին տրտմագին աչքերը։

Այդ տրտմագին աչքերուն մէջ կը հանակէ մեզ ամենքս, ինքն ալ հանակ։

Տիրեց բեմին, մթնոլորտ մը չնեց իրմով լցուած այդ օրը, ինչպէս և միշտ։

Եւ մենք ելինք որ խծծեցինք Զօհրապը, խծծեցինք ամբողջ չորս տարի. խօսեցաւ անոր դէմ ո՛վ որ խօսք մը, խօսքի կտոր մը ունէր, իսկ ան որ անկարող էր, գտնէ կծու, խայթող բառ մը գտնել Զանազ՝ անոր ետեւէն նետելու, փոյթ չէ որ անոնք չկին հասներ, ոտնակոխ կ'ելլային իր սովորական գնացքովը, առանց ծռելու, առանց՝ աչ ու ձախ նայելու պէտքի մը։

Զօհրապի մաբրիմները քաչ գիտեն որ իրենց եզական սիրկին, բարի և կնճռոտ, իր հոգիին անձեռնմխելի մէկ խոչին մէջ չմթրթկուած կը պահէ ազգային-հանրային սէր մը, լուռ ցաւերու հետ։ Այդ սէրը, Լապէս, սրբուհի մը, ոգի մըն է և որ իր պարիկի գեղեցկութիւնովը կը ճաճանչէ իր սրբարանին մէջ։ Լոին պաչտամունքներ, թաքթաքուր գեղեցկութիւններ կան որոնք իրենց անչշուկ յարմութիւնովը, կ'երանաւէտին հոգեկան էութիւնները մարդուս մէջ։

Այդ պաչտամունքն է որ Զօհրապի հոգին ունեցաւ «հանուրքի» սէր՝ թաքթաքուր գեղեցկութեանը։

ՇԱՒԱՍՊ

ՇՄԱՆՁՈՒՄԷ»Ի ԹԷՐԹՕՆԸ (22)

ՍՊԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ԾՆՈՂՔԸ

(ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՎԷՊ ԵԳԻՊՏԱՏԱՏԱՏ ԿԵԱՆՔԷՆ)

Ը.

ԵՐԿՈՒ ՀՐԱՄԱՆՆԵՐ

— Շա՛տ պարզ է, պատասխանեց տօքթորը, լորտ Քրոմէր երբէք չի կրնար տեղեակ եղած ըլլալ այս միջադէպին և ես, ինչպէս ըսի, կը խորհիմ թէ խտիվին հրամանը գաղտնի հրաման մը պէտք է եղած ըլլայ.

— Կը կարծէ՞ք միթէ, դիտել տուաւ ընդհանուր հիւպատոսը հեգնոտ ժպիտով մը, չէ՞ք գիտեր թէ Նեղոսի եզերքներուն վրայ նո՛յն իսկ արմաւենիի տերեւ մը չի՛ երերար առանց մեր լորտի հրամանին.

— Չեմ գնդեր, պարո՛ն ընդհանուր հիւպատոս, ըսաւ տօքթոր Բօղտէյլի, տասրակոյս չի կայ թէ անվիճելի է ձեր հեղինակութիւնը, այս կարգի խնդիրներու մէջ։ Կարծիքներու փոխանակումը տեւեց գրեթէ մէկ ժամ մինչև որ ընդհանուր հիւպատոսը, թէ և ակամայ, չի կարենալով մերժել իր բարեկամ բժիշկին թախանձանքը, համեցաւ խոստանալ նոյն օրը հեռագրով մը հաղորդել խնդիրը լորտ Քրոմէրին։ Յետոյ դառնալով տօքթորին.

— Բարեկա՛մս, ըսաւ, եթէ կարելի է, երկու ժամէն հանդիպեցէ՛ք հոս, կը յուսամ ձեզի հաղորդել Նորին Բարձրութեան Լորտ Քրոմէրի պատասխանը։

Հիւրերը մեկնեցան բրիտանական հիւպատոսարանէն, և, ընդհանուր հիւպատոսը, իր խոստումին համաձայն, անմիջապէս հեռագրատունը ղրկեց իր բարապանը, լորտ Քրոմէրի ուղղեալ հեռագիրը քաչելու։

Երկու ժամ ետքը, տօքթոր Բօղտէյլին անդլիական հիւպատոսարանը գնաց Զպուզճեանի բարեկամին հետ։

Լորտ Քրոմէրի պատասխանը հասած էր արդէն։

Ընդհանուր հիւպատոսը տօքթորին հաղորդեց անոր պարունակութիւնը։

Լորտը կը պատուիրէր ընդհանուր հիւպատոսին, բարապանի մը հետ Դահիրէ ղրկել Զպուզճեանը, որուն ունկնդրութիւն մը կը խոստանար հետեւեալ օրը, առտուան ճիշդ ժամը տասնուվեցսին միջոցները։

Տօքթոր Բօղտէյլին ու Զպուզճեանի բարեկամը, շնորհակալութիւն յայտնելով ընդհանուր հիւպատոսին, հրաժեշտ առին իրմէ վար իջան և դուրսն առին սպասող կառքը վազեցին ուղղակի դէպի փոքր Մէնչիէ, բժիշկին բնակարանը, ո՛ւր Զպուզճեան կը սպասէր իրենց վերադարձին։

Զպուզճեան քիչ մը չունչ առաւ, երբ իմացաւ լորտ Քրոմէրի պատասխանը, տօքթոր Բօղտէյլի բերանէն։ Կը մտածէր նոյն դիշերուան կատարուածով մեկնիլ Դահիրէ, բայց թէ՝ տօքթորին և թէ՝ իր բարեկամին խորհուրդին անսալով, որոշեց ճամբորդել յաջորդ օրը, առտուան առաջին ճեպընթացով, որ ժամը տասը քսան վայրկեան անցած, Դահիրէի կայարանը կը հասնէր։

Ուստի, հետեւեալ օրը, որոշեալ ժամուն, ճեպընթացը հասած ըլլալով Դահիրէ, Զպուզճեան դուրս ելաւ, Աղեքսանդրիոյ բրիտանական ընդհանուր հիւպատոսարանի բարապանին հետ, որ իրեն կ'ընկերանար և կառք մը նստելով, երկուքը միասին դացին Դար էլ Նիլ, լորտ Քրոմէրի ապարանքը։

Զպուզճեան առաջնորդուեցաւ ներս և ներկայացաւ Մեծ Բրիտանիոյ Վենափառ Թագուհիին կառավարութեան ներկայացուցիչ լորտին։

Տեսակցութիւնը տեւեց ճիշդ երկու ժամ Զպուզճեան, սակայն ֆրանսերէնով մը կը պատասխանէր ազնուական լորտին հարցումներուն։

— Պարո՛ն, ըսաւ լորտը, դուք կրնաք համարձակ պտրտիլ ո՛ւր որ կ'ուզէք, թէ՝ Դահիրէ, թէ՝ Աղեքսանդրիա։

— Բայց, մի՛ լորտ, առարկեց Զպուզճեան, ոստիկանութեան գաղտնի զործակալներ կը հետապնդեն զիս, և...

— Այսուհետեւ չպիտի կրնան հետապնդել, ընդմիջեց լորտը վստահ չեչտով մը

— Սակայն, մի՛ լորտ, ներեցէ՛ք, խտիվական բարձր հրամանագիր մը կայ, որուն ուժով է որ...

— Ձեզի ըսի, դարձեալ ընդմիջեց լորտ Քրոմէր քիչ մը նեղսրտած, այսուհետեւ չե՛ն կրնար հետապնդել։

Զպուզճեան լռեց։

Լորտ Քրոմէր ոտքի ելաւ ու սկսաւ մտա դալ սենեակին մէջ, մինչ Զպուզճեան, յարդական դիրքի մը մէջ, վայրկեանէ վայրկեան կը սպասէր անոր հրամանին։

Քանի մը վայրկեան ժամ գալէ յետոյ, լորտը պահ մը սենեակին անկիւնի մէկ դռնակէն ներս սողոսկեցաւ, առանձին թողուց իր հիւրը, որ հոգիվարքի բոպէներ կը հարիէր։

Լորտը վերադարձաւ սենեակը, և դառնալով Զպուզճեանի,

— Պարո՛ն, ըսաւ, ինչպէս քիչ առաջ յայտարարեցի, ա՛յլ ոչ պիտի կրնայ հետապնդել ձեզ, վստահ եղէ՛ք, ազատ եք, կրնաք մեկնիլ։

— Ո՞ւր, ո՞ւր կրնամ երթալ, հարցուց Զպուզճեան անձկոտ չարժուձեւով մը։

Լորտ Քրոմէր նշմարեց, Զպուզճեան ամբողջ մարմինովը կը դողար ու դէմքը մոմի դարձած էր։

— Ձախողանց երկչոտ կը գտնեմ զձեզ, պարո՛ն, յարեց լորտը ժպտելով, ե՛ս եմ որ ձեզի կը յայտարարեմ, այս բոպէէն սկսեալ, ձեր անձը բացարձակապէս ազատ է ամէն հետապնդումէ։

Զպուզճեան ոտքի ելաւ խլոյն և ուզեց փութիւով լորտ Քրոմէրի ոտքերուն, սակայն, ազնուական լորտը բռնեց անոր ձեռքէն և արգիլեց։

Կէսօրը գրեթէ կէս ժամ անցած էր, երբ Զպուզճեան, մինչև Աղեքսանդրիոյ անդլիական հիւպատոսարանի բարապանին հետ, կառքը նստաւ ու հեռացաւ Վենափառ Թագուհիին կառավարութեան ներկայացուցիչ լորտին պալատէն, ուր ա՛յնքան ջերմագին ընդունելութիւն մը գտած էր։

Կառքը կանգ առաւ Օբէրայի հրապարակին մէկ անկիւնը, երկուքը միասին դուրս ելան և ուղղուեցան «Սբլանպա»ի ճաչարանը։

Զպուզճեան չատ զուարթ էր, սնսովոր ախորժակով մը ճաչեց այդ օրը բարապանին հետ։

(Շարունակելի)

Արտաքին Լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ ՄԱՐՕՔԻ ՄԷՋ

Ահաւասիկ Մարօքի մէջ Ֆրանսական հովանաւորութիւնը հաստատող ըէժիմին դաշնագիրը. —

Ցրանսական հանրապետութեան կառավարութիւնը և Սուլթանին կառավարութիւնը՝ հոդածու ըլլալով Մարօքի մէջ հաստատել ներքին անդորրութեան և ընդհանուր ապահովութեան վրայ հիմնուած ըէժիմ մը, որ թոյլատրէ բարենորոգումներու գործադրութիւնը և ապահովէ երկրին մնտեսական զարգացումը՝ համաձայնած են հետեւեալ տրամադրութեանց մասին.

Յօդ. 1.— Ցրանսական հանրապետութեան կառավարութիւնը և Ն. Վ. Սուլթանը համաձայնած են Մարօքի մէջ նոր ըէժիմ մը՝ վարչական, դատաստանական, կրթական, մնտեսական, եւրէստական և զինուորական այն բարենորոգումներով, զոր Ֆրանսական կառավարութիւնը օգտակար պիտի դատէ գործադրել Մարօքի մէջ։ Այդ ըէժիմը պիտի պահպանէ Սուլթանին կրօնական հանգամանքը, յարգանքը և աւանդական հայրը, իսլամական կրօնքին կիրառութիւնը և կրօնական հաստատութիւնները, զլխաւորաբար «հապուս»ներուն հաստատութիւնները։ Հանրապետութեան կառավարութիւնը պիտի խորհրդակցի սպանիական կառավարութեան հետ այն չհերու մասին, զոր այս վերջին կառավարութիւնը կը գտնէ իր աշխարհագրական դիրքէն և Մարօքի ծովեզերքին վրայ ունեցած հոդային ստացուածքներէն։ Նոյնպէս, Թանճէր քաղաքը պիտի պահէ իր մասնաւոր հանգամանքը։

Յօդ. 2.— Ն. Վ. Սուլթանը՝ արդէն իսկ կ'ընդունի որ Ֆրանսական կառավարութիւնը՝ Մակզէնին աղդարարելէ յետոյ՝ դրաւէ Մարօքը, այն զինուորական ուժերով, զորոնք անհրաժեշտ պիտի դատէ անդորրութեան պահպանումը և առևտրական գործառնութեանց ապահովութեան համար կ'ընդունի նաև որ ցանաքի վրայ և Մարօքեան ջուրերու մէջ ոստիկանական գործառնութեան ձեռնարկէ։

Յօդ. 3.— Հանրապետութեան կառավարութիւնը յանձնառութիւն կ'ստանձնէ միայուն աջակցութիւնը չնորհել Ն. Վ. Սուլթանին որ ամէն վտանգի դէմ որ կ'սպառնայ իր անձին և իր գահուն դէմ և որ կրնայ վտանգել իր պետութեան մէջ անդորրութիւնը։ Միեւնոյն աջակցութիւնը պիտի չնորհուի գահաժառանգին և իր յաջորդներուն։

Յօդ. 4.— Այն միջոցները, զոր անհրաժեշտ պիտի դատէնէր հովանաւորութեան նոր ըէժիմը՝ պիտի որոշուին՝ Ֆրանսական կառավարութեան առաջարկութեան վրայ՝ խանութեանց կողմէ որոնց արտօնութիւն պիտի տայ այս նպատակով։ Նոյնպէս նոր կանոնադրութիւններու և զոյութիւն ունեցող կանոնադրութեանց մէջ բարեփոխութեանց մասին։

Յօդ. 5.— Ցրանսական կառավարութիւնը պիտի ներկայացուի Նորին Վեհափառութեան մօտ ընդհանուր միայուն քննիչի մը կողմէ՝ իբր աւանդապահ Մարոքի մէջ հանրապետութեան իրաւունքներուն՝ որ պիտի հսկէ ներկայ համաձայնութեան գործադրութեան։ Ընդհանուր միայուն քննիչը Սուլթանին միակ միջնորդը պիտի ըլլայ օտար ներկայացուցիչներուն մօտ և այն յարաբերութեանց մէջ զոր այդ ներկայացուցիչները կը մչակեն Մարօքեան կառավարութեան հետ։ Քննիչը գլխաւորաբար պիտի ստանձնէ Մարոքեան կայսրութեան մէջ օտարականները չահագրգռող խնդիրները։ Իրաւասութիւն պիտի ունենայ հաւանելու և հրատարակելու ֆրանսական կառավարութեան անունով՝ Ն. Վեհափառութեան կողմէ արձակուած վճիռները։

Յօդ. 6.— Ցրանսայի զիւանագիտական և հիւպատոսական գործակալները պիտի ստանձնեն ներկայացնել և պաշտպանել օտար երկիրներու մէջ Մարոքեան հպատակները և չահերը։ Ն. Վ. Սուլթանը յանձն կ'առնէ չի կնքել միջազգային հանգամանք ունեցող ոչ է պայմանագրութիւն, առանց Ֆրանսական հանրապետութեան կառավարութեան հաւանութեանը։

Յօդ. 7.— Ցրանս. հանրապետութեան կառավարութիւնը և Ն. Վեհափառութեան կառավարութիւնը իրենց կը վերապահեն որոշել՝ համախորհուրդ՝ հիմերը եւրէմատական կազմակերպութեամբ որ, յարգելով Մարոքի հանրային փոխառութեանց պարտապահանջներու իրաւունքները՝ թոյլատրէ երաշխաւորել Մարոքի զանձին յանձնառութիւնները և կայսրութեան եկամուտները կանոնաւորապէս գանձել։

Յօդ. 8.—Ն. Վեհափառութիւնը կը խոստանայ չի կնքել՝ ապագային՝ ուղղակի կերպով՝ ոչ մէկ հանրային կամ անհատական փոխառութիւն, և չնորհել՝ ոչ է ձեւի մը տակ՝ ոչ մէկ զիջում, առանց Ֆրանսական կառավարութեան արտօնութեանը։»

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Վիեննայէն կը հեռագրեն «Մաթէն»ի. «Հունգարական կառավարական շրջանակները կը խորհին թէ Երեսփ. Ժողովը հաւանօրէն պիտի լուծուի Յունիս ամսոյ մէջ և անմիջապէս յետոյ ընտրութեանց պիտի ձեռնարկուի։ Կը ծանուցանեն թէ կառավարութիւնը պիտի պնդէ որպէս զի Երեսփ. Ժողովը ընդունի ներքին խիստ կանոնադրութիւն մը։ Երբոր այդ կանոնադրութիւնը քուէարկուի՝ կառավարութիւնը զայն պիտի կիրարկէ չուտով քուէարկել տալու համար քանակին վրայ օրինագիծը, այնպէս որ նոր զօրքերու թիւը առ առաւելն մինչեւ Օգոստոս որոյուի և ուղղուած ժամանակ դրօշի տակ կանչուին։ Զինուորական օրէնքին բարեփոխութեան պիտի յաջորդէ անմիջապէս ընտրական օրէնքին բարենորոգումը։ Նոր օրինագիծը հիմնուած ամամանադիր մարմիններու կարծիքին վրայ, որոնց խորհուրդ հարցուած է անցեալ Ամեն Բիւէն-Հէսէրվարիի կողմէ։ Քաղաքական և գիտական ընկերութիւնները, որոնք իրենց կարծիքը յայտնած են, մեծ մասամբ քուէարկութեան իրաւունքին չափաւոր ընդլայնումին ի նպաստ են.։

ՄԻՍԻՍԻՊԻԻ ՀՈՎԻՏԻՆ ՄԷՋ ԱՂԵՏԱԼԻ ՈՂՂՈՒՄ

7000 ՀՈԴԻ ԱՆՊԱՏՍՊԱՐ

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն «Մաթէն»ի. — «Միսիսիպի գետը կը յորդէ, ողողելով չորս քաղաքներ, Հիքման, Գոլենպոս, Մէնեֆիս և Նի-Մատրիտ։ Իսը հազար բնակիչներ առանց ապաստանի են և պատճառուած վնասները կը հասնին քանի մը միլիոն ֆրանքի։ Չորս հոդի խղդուեցան։ Միսիսիպիի ողողումներէն ստեղծուած կացութիւնը հետզհետէ աւելի ծանր կը դառնայ։ Միսիսիպիի եզերքին վրայ 120 քիլ. երկայնութեան մը վրայ բաւական ծանր վնասներ պատճառուած են։ Երկաթուղիները ողողուեցան և չղեկառքերը դադրեցուցին իրենց երթեւեկութիւնը։ Կարգ մը տեղերու մէջ, գետը 80 քիլօմէթր լայնութիւն մը ստացաւ։ Մէմֆիսէն հասած լուրերուն համեմատ՝ օդերեւութաբան Պ. Իմէրի կը յայտարարէ թէ թումբերը չեն կրնար դիմադրել և բնակիչներուն խորհուրդ կուտայ փախչիլ Սէն Ֆրանսուայի աւազանէն և Միսիսիպիի տէլթայէն։ Այդ մասին մէջ բնակչութիւնը կը բաղկանայ 500,000 հոգիէ և կը վախցուի որ խեղդուին եթէ թումբերը չի դիմանան։

*** Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն «Մաթէն»ի. — «Գայրոէն հասած հեռագիրները կը կը ծանուցանեն թէ վերջապէս յաջողած են Միսիսիպիի ջուրերը կասեցնել և թէ քաղաքը այլեւս վտանգի տակ չէ։ Գայրօ քաղաքը բոլորովին կղզիացած է և այդ քաղաքին հետ երկաթուղիովամէն յարաբերութիւն դադրած է։ Օրդղումէն ուռած գետերուն վերին աւազաններէն հասած լուրերը ընդհանուր կերպով լաւագոյն են, բայց Միսիսիպիի սուորիս հովիտին մէջ՝ կացութիւնը աւելի տագնապալից է։ Հիքմէն քաղաքն ալ ողողուած է։ Քաղաքին հարաւային մասին մէջ՝ վերմարդկային ճիգեր կը թափուին զօրացնելու համար Միսիսիպի գետը Ըիչթուսի լիճէն գաղող թումբը։ Եթէ այդ թումբը խզուի՝ Թէնէսիի բազմաթիւ քաղաքները ջուրով պիտի ողողուին։ Մէնֆիսի մէջ կացութիւնը չատ ծանր է։ Ջուրերը արագօրէն բաձրանալով՝ թումբերը կրնան խզուիլ մէկ վայրկեանէն միւսը։ Կը հաշուուի որ 7000էն աւելի անտարին մասին վրայ գտնուող բոլոր տեղերէն զեկուցումներ ղրկուած են։ հաղարաւոր անձեր դէպի լեռները կը փախչին։ Միսիսիպիի հովտին մէջ բազմաթիւ քաղաքներ ողողուած են։ Նիւթական կորուստները կը հաշուուին տասնեակ միլիոն տօլարի։

Տեղական Մասուլ

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

ՍԱՊԱՀ իր երէկուան թիւով խօսելով նոր Խորհրդարանին վրայ, կ'ըսէ.— Երեսփոխանական Ժողովը կարելի պիտի ըլլայ բանալ որոշեալ թուականին, 150—160 երեսփոխաններով, որոնք բաւական են նախնական աշխատութեանց համար։ Այս պարագային, ամենէն աւելի կարեւորութիւն ունեցող խնդիրը բացման գահաճառն է, և գահլիճը կ'աշխատի զայն խմբագրելու ամենէն ուշ՝ յառաջիկայ շաբթուան առաջին օրերուն մէջ։ Գահաճառին կարեւոր կէտերէն մէկը պիտի կազմէ ապահովաբար իտալիոյրը պատերազմը և մեր արտաքին քաղաքականութիւնը։ Ու «Սապահ» կ'աւելցնէ այս առթիւ.—

«Պատերազմի յայտարարութենէն քիչ վերջ, Խորհրդարանին մէջ արտասանած ճառով, վարչապետը յայտարարած էր թէ ինք կուսակից չէր կղզիացման քաղաքականութեան և թէ իր միակ նպատակը հայրենիքին փրկութիւնն էր։ Այս նպատակաւ կատարուած ջանքերուն հետեւեցանք և հաստատեցինք թէ արդարև լուրջ աշխատութիւններ տրուած են այս մասին։ Բայց հիմնական կացութիւնը ցոյց կուտայ թէ երկու խնդիրներէն մին պէտք է օգնութեան փութայ միւսին, այսինքն թէ հաշտութեան բանակցութիւնները պէտք է ծառայեցուին մեր արտաքին յարաբերութեանց նոր զարգացումին»։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԻԳԴԻՀԱՄ կ'արտատպէ Հանեայի «Իսթիքպալ» թերթէն յօդուած մը, որուն մէջ կը խօսուի Իսլամներու դէմ գործուած ոճիրներու վրայ, և ուր հետեւեալ տողերը կը կարդանք.—

«Սպանութիւնը կը յաջողէն իրարու, այնպէս որ Կրէտէի Իսլամները հիմա չեն կրնար իրենց տուներէն դուրս ելնել։ Անոնք դատապարտուած են անօթի ծարաւ մեռնելու իրենց տուները։ Ահա հաւատարութիւնը, արդարութիւնը և պաշտպանութիւնը որոնք կը չնորհուին կղզիին իսլամ տարրին։ Մենք, զրկուած պաշտպանութեան ամէն միջոցներէ, և ունենալով միմիայն Աստուածը իբր պաշտպան, կը խնդրենք մեր հարստահարիչներէն որ «արդարութիւն» և «մարդկութիւն» բառերը ալեան իրենց բառարաններուն մէջէն։ Որովհետեւ արդարութիւնը այս աշխարհին մէջ գոյութիւն չունի։

Թիւնը Թուրքիոյ միջազգային կացութիւնը զոր ստեղծեր է, անոր ուժ կուտայ դիմադրելու իր դրացիներուն և մանաւանդ Պուլկարիոյ պահանջումներուն, և պուլկարական Թրքասիրութեան կարեւորութիւնը կը նուազեցնէ։ Ահաւասիկ ինչու համար պուլկար «Թրքասէր»ները չեն սիրեր Ռուսիոյ Թրքասիրութիւնը։ Ահաւասիկ ինչու համար անոնք ուրախութեամբ ողջունեցին «Թրքասէր» Զարիքօֆի մեկնումը։ Ահաւասիկ ինչու համար հաճոյքով պիտի ողջունէին անոր տեղ բացդարձակ Թրքատեացի մը անուանումը։ Եւ ահաւասիկ ինչու հիասթափ եղան Պ. տը Կիրսի անուանումէն։

ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԲԱՑՈՒՄԸ.— Ահաւասիկ Երեսփ. Ժողովոյ յառաջիկայ բացման առթիւ նախարարաց խորհուրդին կողմէ պատրաստուած մազպատային պատգէնը.— «Ինչպէս յայտնի է. երեք ամիս յետոյ նորէն դումարուելու պայմանաւ՝ նախորդ Երեսփ. Ժողովը անցած Յունուարին լուծուելով չատ մը տեղերու մէջ ընտրութեանց ձեռնարկուած է և կարգ մը տեղերու մէջ ալ ընտրական գործողութիւնները աւարտած են։ Ընտրուած երեսփոխաններու ճանաչարհածախսը վճարուելով օր առաջ ճամբայ ելլելու համար՝ վիլայէթներու և Լիվաներու ներքին գործոց նախարարութեան փոխանորդութեան կողմէ ընդհանուր զեկոյցներ հաղորդուած ըլլալով վերոյիշեալ երեք ամսոյ պայմանաժամը Ապրիլ 5ին լրանալուն՝ մեծամասնութիւն գոյանալու պարագային Երեսփ. Ժողովոյ բացումը կայսեր ներկայութեան տեղի պիտի ունենայ։

ՇԱՀԵԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ ԱՊՑ ԻԼ ՀԱՄԻՏԻ ԿԵԱՆՔԷՆ.— Մ. Էտուար Լօքրան «Թան»ի մէջ հետեւեալ դրուագը կը պատմէ Ապտ-իլ-Համիտի կեանքէն.— Այսօր, խօսելով Պոլսոյ մեր բնակութեան վրայ, կը յիշեմ թէ Սէլամլըքի հանդէսէն վերջ, Ապտ իլ Համիտ մեզ կանչել տուաւ, դեսպան Մ. Քոնսթան, կինս և զիս։ Անկա մեզ ընդունեց պզտիկ քէօշկի մը մէջ ուր սովորաբար կ'աշխատի։ Բաւական տարիքոտ անձ մըն է, որ մազերը և մօրուքը կը ներկէ։ Հաստ կերպասէ խիստ լայն հագուստ մը կը կրէ։ Քանի տարիէ ի վեր միեւնոյն դերձակն է որ կը կարէ իր հագուստը, և սակայն այս դերձակը ո՛չ տեսած է զինքը և ոչ ալ մտեցած ասնոր։ Մահահրաձէ կը վախնայ։ Ոչ ոք կը մտնենայ Սուլթանին չափը առնելու համար, և անատոյդ չափելու վրայ է որ դերձակը կը պատրաստէ հագուստը։ Եւ արդիւնքը այն եղած է որ Սուլթանը կուզի երեւոյթ մը ունի։ Մեզի կանչել տուած էր, — ինչպէս հասկցայ առաջին բառերէն, — արտայայտուելու համար Հայաստանի Ջարդերուն մասին, որպէսզի ես Ֆրանսա դառնալուս հաստատեմ, թէ՝ կառավարութեան, թէ՝ խորհրդարաններու առջեւ, ինչ որ ինք կը կարծէ թէ իրաւ[illegible] պէս եղած ըլլայ։ Ապտ իլ Համիտ կը չանայ պաշտպանել Բ. Դուռը Ֆրանսացիի մը մօտ Եւրոպական միջամտութենէ մը սոսկալու երեւոյթը ունի, և նկատի ունենալով խորհրդարանի դեր նախագահի իմ պաշտօնս, կը յուսայ որ ո եւ է կերպով, ազդեցութիւն ունենալուս համար դալիճին վրայ, կրնամ օգտակար ըլլալ իրեն։ Ապտ իլ Համիտ յիշելէ վերջ թէ Ֆրանսա և Թուրքիա հին զինակիցներ են իրարու, թէ Ֆրանսուա Ս. բարեկամ էր Սիլէյմանի, խոստովանեցաւ ինծի թէ իր զինուորները վայրագութիւններ և ամէն տեսակ ծայրայեղութիւններ գործած են։ Բայց ո՞ր բանակներուն մէջ գէշեր չեն կրնար գտնուիլ։ Կը հաւատայ թէ հրաման տրուած էր որ յանցաւորները խստիւ պատժուին և կը խնդրէր ինձմէ որ վերադարձիս ամբողջ աշխարհի ծանուցանեմ ասիկա։ Գալով Պուլկարներուն, կը զարմանար անոնց պահանջումներուն վրայ.— «Ի՞նչ կ'ուզեն ինձմէ։ Ես զիրենք ո՞չ մէկ ատեն նեղած եմ իրենց կրօնքին տեսակէտով։ Ես աղատ ձգած եմ իրենց քահանաներն ու հաւատքը։ Այսպէս չէ եղած Սպանիոյ մէջ երբ սպանիացիք վերստին իրենց երկիրը ձեռք առին։ Այն ատեն, անոնք երկու սուրի մէջ դրին Մավրիտենացիները։ ուզեցին կամ դարձի բերել զիրենք և կամ գլուխնին կտրուած... տեսներ։ Կը տեսնէք թէ իսլամները աւելի անյիշաչար են քան կաթոլիկները։» Ապտ իլ Համիտ երկու ժամէ աւելի մեզ իր քովը պահեց։ Իր խօսակցութիւնը խառնուած էր չատ մը տղայամտութիւններով։ Մեզ առաջնորդեց իր միզէն, որ անսահման «կալորի» մըն էր, և ուր դիզուած էին խառն ի խուռն հիանալի զեղարուեստական գործեր։ Անդրադառնալով քաղաքականութեան վրայ, իր թիկնապահներէն մէկն միջոցաւ դաղտնի երկար յիշատակագիր մը ցոյց տուաւ ինձ, ուր կը համբուէին ապստամբ Պուլկարներու կողմէ գործուած բոլոր վայրագութիւնները։ Պուլկարները սակայն նուազ վայրագութիւններ ի գործ դրած էին քան Սուլթանին զինուորները։ Ցետոյ, իմանալով որ հանրապետութեան նախագահը կը ծխէ, պաշտօն յանձնեց ինծի, իր կողմէ, անոր նուիրելու սաթէ ծխափող մը կապոյտ տուփի մը մէջ։ Այս ծխափողը յանձնեցի նախագահին»։

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԹԻՒ ԲՈՂՈՔՆԵՐ ԵՒ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Պոլսոյ ընտրութեանց առթիւ բաղմաթիւ բողոքներ հրատարակուած են մայրաքաղաքիս Թուրք և յոյն թերթերէն մէկ քանիներուն մէջ։ Այս բողոքներէն ամենէն երկարը Մեծ Կղզիէն Բօլիքարիի բողոքագիրն է։ Այս յոյնը կը յայտարարէ թէ Ա. կարգի 1150 յոյն ընտրողներէն 300ը յանձնաժողովին կողմէ չեն ընդունուած։ Որով միայն 850 յոյն, 76 խալա և 75 հայ և հրեայ մնացած է։ Լսած ըլլալով որ փոխանակ վեցի Բ. կարգի երկու ընտրող միայն պիտի նշանակուի, բողոքած է բայց ի զուր։ Ցետոյ, կ'ըսէ թէ մերժած են ընդունիլ յոյն լեզուով գրուած քուէթուղթերը — այս բոլորը, Իմիանաց կղզիներու թաղապետական ժողովի որոշման համեմատ։ Ցետոյ կը յայտարարէ թէ քաչուած է քուէ տալէ և Վարչապետին ու Պոլսոյ կուսակալութեան հեռագրած է։

*** Ակիւտարի Հնչակեաններն ու Քըզըլ Թոփրաքի Իթիլաֆականները հեռագրեր ուղղելով Վարչապետութեան հաղորդած են թէ քուէարկութեան չեն մասնակցիր, ընտրական զեղծումներու հետեւանքով։

*** Ցամիհի Իթիլաֆական ակումբը հեռաձայնով հեռագիրը ղրկած է Վարչապետին՝ — 400 է աւելի անձեր այսօր արդիւնցին քուէարկելէ այն քաղաքացիները որոնք քուէ չէին տար Իթթիհատի։ Անոնք փողոցներու անկիւնը և Գարակէօմրիւքի քըուետուփին բոլորտիքը կենալով նախատած են զանոնք որ դէմ խօսած են։ Հետեւաբար անկարելի եղած է մեզ մասնակցիլ ընտրութեանց։

*** Ցամիհի շրջանակին մէջ Իթթիհատականները չնչնչախիչ յաղթանակ մը տարած են Ա. կարգի ընտրութեանց մէջ։ Պէլյէրպէյի և Անատոլու Հիսարի մէջ ալ նոյն յաղթանակը ունեցած են։

*** Բերայի Իթթիհատի թեկնածու Միւնթէխիպի սանիներուն մէջ ոչ մէկ յոյն նշանակուած է։

*** Գատըգիւղի և Սամաթիոյ Իթիլաֆականներն ալ բողոքած են։

*** Պէշիքթաշի «Միւնթէխիպը սան»ներու ընտրութիւնը վերջացաւ Իթթիհատի յաղթանակով։ Իթթիհատի քուէներուն թիւն էր 11000 մինչ Իթիլաֆինը 800։

*** Թաղապետական Բ. շրջանակի Գումգաբու և կէտիկ փաշա) մէջ Դաշնակցութեան Իթթիհատի հայ թեկնածուներն են, «Միւնթէխիպը սանի»ներու համար, — Տեարք Տօքթ. Գազանեան, Վահրամ Աստուրեան (դեղագործ,) Արմենակ Շահուզ (փաստաբան) Մարզպետ (Տնօրէն Եէնի Գաբուի վարժարանին), Լեւոն Ներսէսեան և Տօքթ. Գարեգին Արսէնեան (անասնաբուժական քննիչ)։ Քուէները պիտի հաւաքուին կէտիկ փաշայի մէջ այսօրուընէ սկսեալ 3 օր։ Գումգաբուի մէջ 4 օր։

ԱՏԱ. ԲԱՆԱՐԻ նախորդ գայմագամ Սըբրի պէյ Իսարէի գայմագամ անուանուեցաւ։

ՀԱՆԴՈՒՑԵԱԼ ԴՕՐԱՍԻ ԷՖԷՆԴԻ. — Այսօր Պոլիս կը հասնի Սամսոի Հանդուցեալ իշխան Գօրասի էֆէնտիի մարմինը։ Ցուղարկաւորութեան ծախքը պիտի հոգայ կառավարութիւնը։ Ցուղարկաւորութեան առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցան առջի օր Թալէաթ պէյ, և արարողապետ Իսմայիլ Ճէնանի պէյ, Սամսոի գործակատարին հետ։ Պատրաստուած ծրագրին համաձայն յուղարկաւորութեան [illegible] զինուորական նուագախումբ մը։ Ասկէ զատ ներկայ պիտի ըլլան նաև ոստիկաններ, ոստիկան զինուորներ ևն։ Սուլթանին կողմէ ինչպէս գրած էինք երէկի մեր վերջին ժամուն մէջ, թիկնապահ մը ներկայ պիտի գտնուի յուղարկաւորութեան։

ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ.— Կը հաւաստուի թէ համաձայնութիւն գոյացած չէ դեռ մեծ տերութեանց դեսպաններուն միջև հաշտութեան պայմաններուն մասին։ Բ. Դրան մօտ ըլլալիք դիմումին ձեւին վրայ։ Միայն առաջարկութեանց ընդհանուր հիմերուն մասին կարծիքներու տարբերութիւնը գոյութիւն չունի այլեւս։ Երկուշաբթի Անգլիոյ Ֆրանսայի, Ռուսիոյ դեսպանները ինչպէս և Աւստրիոյ դեսպանատարը արտաքին գործոց նախարարին այցելութիւն տուած են թէեւ, բայց ոչ է ակնարկութիւն չեն ըրած հաշտութեան պայմաններուն մասին։ Ասիկ պէտք հետ իրենց ունեցած խօսակցութեան մէջոցին՝ այս մասին ընդ երկար դադարի փոխանակութիւն տեղի ունեցած է։

ԳԱՐԱՍԱՂԻ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԱԳԻՒՂԻՆ ՎՐԱՑ.— Թուրքիոյ և Գարասաղի սահմանագլուխին վրայ վէճի առարկայ եղող «Նէգէրօգ»ի խնդրոյն վերջ մը տալու համար՝ որոշուած է նոր խառն յանձնաժողով մը կազմել։ Թուրքիոյ կողմէ պատուիրակ պիտի անուանուին զնդապետ Ռիզա պէյ և արտաքին գործոց նախարարութեան առեւտրական գործոց գիւանի պաշտօնեաներէն Ռէշատ Նուրի պէյ։ Երկու կողմին պատուիրակները ի մօտոյ նիստ պիտի դումարեն սահմանագլուխի աշխատութեանց սկսելու մասին նախնական խորհրդակցութիւններ կատարելու համար։

«ՇԳՈՒՏՐԱ» ՇՈՒԴԵՆԱՒԻՆ ՄԻՋԱԴԷՊԻՆ ԽՆԴԻՐԸ.— Պոլսոյա Գեւոին վրայ Հունգարական դրօշակիր «Շքոտրա» չոգենաւին խնդիրը վերջնական արդիւնքի մը յանգած չէ դեռ։ Քննութիւնը կատարելու կոչուած պաշտօնեաները անուանուած են արդէն։

ՆՈՐ ԿԱՄՈՒՐՋԻՆ ԲԱՑՄԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ.—Կայսերական Իրատէ մը կարտնէ որ ներքին գործոց նախարարի փոխանորդ Թալաթ պէյ՝ կայսեր և կառավարութեան անունով՝ ներկայ գտնուի նոր կատարուելիք կամուրջին բացման պաշտօնական արարողութեան։

ՊԱՀԱՆԵԱՆ ԴՈՄԻՐԷԻՆ ԵԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Լոնտոնէն կը գրեն «Նոյէ Ֆրայէ Փրէսէ»ի. «Անգլիոյ Պաղքանեան Դոմիթէն յայտարարութիւն մը հրատարակած է, ուր կ'ըսէ թէ՝ եթէ Մակեդոնիոյ և Ալպանիոյ մէջ վարչութիւնը մօտ ժամանակէն չի բարեկարգուի վերջնական կերպով՝ իրաւունք պիտի ունենան ինքնավարութիւնը հռչակել տալու համար բանակին վրայ օրինագիծը, այնպէս որ նոր զօրքերու թիւը առ առաւելն մինչեւ Օգոստոս որոյուի և ուղղուած ժամանակ դրօշի տակ կանչուին։ Զինուորական օրէնքին բարեփոխութեան պիտի յաջորդէ անմիջապէս ընտրական օրէնքին բարենորոգումը։ Նոր օրինագիծը հիմնուած ամամանադիր մարմիններու կարծիքին վրայ, որոնց խորհուրդ հարցուած է անցեալ Ամեն Բիւէն-Հէսէրվարիի կողմէ։ Քաղաքական և գիտական ընկերութիւնները, որոնք իրենց կարծիքը յայտնած են, մեծ մասամբ քուէարկութեան իրաւունքին չափաւոր ընդլայնումին ի նպաստ են.։

Ներքին Լուրեր

ԻՏԱԼԵԻԱՆՈՒՐՔ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ.— Հոս մէջ կը հեռագրեն «Մաթէն»ի. — «Իտալական զօրքերու՝ Զուարայի ովասիսը ցամաք ելլելու լուրը չէ հաստատուած։ Կարելի է որ ծրագրուած գործողութիւնը յապաղած է ծովուն գէշ վիճակին հետեւանքով։ Երեք թերթեր, «Բօրսօ Բոմանս», «Վիթա» և «Մէսսաճէրօ», որոնք երեքն ալ Հռոմի մէջ կը հրատարակուին, արձագանգը եղած էին այդ լուրին։ Ջուարայի գրաւումը չատ փափուկ գործողութիւն մըն է։ Թուրքերարար զօրքերը բազմաթիւ են քաղաքին մէջ և պաշտպանողական հիանալի ամրութիւններ չինած են։ Միւս կողմէ՝ ծովը յաճախ գէշ վիճակի մէջ է և խոյզը նաւերը եղերքէն մէկ քիլոմէթր հեռու կրնան խարիսխ ձգել։ Ցամաք հանելու գործողութիւնը «դինոնտարտ եղած ատենը կրնայ կատարուիլ ուրեմն։ «Գիորիէրէ ա'Իթալիա» հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ Զուարայի վրայ՝. — «Այս կէտին ռազմագիտական կարեւորութիւնը կը բղխի Թունուզի սահմանագլուխին մերձաւորութենէն և այն իրողութենէն թէ հոնկէ կը մեկնին այն կտրավանները, որոնք կը ծառայեն թշնամի զօրքերուն պարենաւորման թէ՛ Ալիպիսի ճամբով թէ՛ ձէպէլ Էֆրէնի կողմէն։ Մինչեւ հիմա հոն է որ կեդրոնացած են ոչ միայն Թունուզի սահմանագլուխէն եկող արգիլուած ապրանքները, այլ նաև փոքր առագաստանաւերով բերուած ապրանքները, որոնք կրնան մօտենալ ծովեզերքին, մինչդեռ խոշոր փոխադրանաւերը մէկ քիլոմէթր հեռու կենալ պարտաւորուած են։ Անգամ մը որ Զուարա գրաւուի՝ թշնամին պիտի պարտաւորուէր՝ պարենաւորուելու համար՝ երկար և դժուարին ճամբաներ ընտրել։

ԴԵՐ-ԶՈՎԱԿԱԼ ԼԻՄԻՊՈՍ.— Դեր-ծովակալ Լիմիպոս, որուն հետ օսմ. կառավարութիւնը մասնաւոր պայմանագրութիւն մը կնքած է օսմ. նաւատորմիղին մէջ ծառայելու համար, մօտ օրերս մայրաքաղաքս կ'սպասուի։ Ծովակալ Ուիլէմս փաշա երկու չաբ օրէն պիտի մեկնի Պոլսէն։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԱՆՈՒԱՆՄԱՆ ԱՌԹԻՒ Սօֆիայէն կը գրեն Բեթերսպուրկի «Բէյ.» լրագրին.— «Պուքրէշի դեսպան Պ. Կիրսի յաջորդ նշանակուիլը Պոլսոյ դեսպան Պ. Զարիքօֆի՝ հիասթափութիւն պատճառեց պուլկար քաղաքագէտներու չրջանակներուն մէջ։ Աւելի պատերազմի կուսակից անձի մը դեսպան նշանակուելուն կը սպասէին, մանաւանդ Պ. Զարիքօֆի հրաժարեցուցման առթիւ Թուրք մամուլին ցոյց տուած իրարանցումէն յետոյ և երբ եւրոպական մամուլը սկսաւ խօսիլ իտալիւուսական մերձեցման վրայ։ Այս ակնկալութիւնը հաստատեցաւ [illegible]անով օրօրուեցան։ Պ. Զարիքօֆի հրաժարականին մասին առաջին տարակոյսերը անհետացան վերջնականապէս, տեղի տալու համար այն հաճելի վստահութեան թէ անձերու փոփոխութիւնը քաղաքականութեան մէջ փոփոխութիւն մը առաջ պիտի բերէր, թէ ռուսական անհասկանալի «Թրքասիրութիւն»ը վերջ պիտի գտնէր, թէ Ռուսիա աւելի կամ նուազ կորովի ճնշում մը պիտի գործադրէր Թուրքիոյ վրայ։ Այս հեռանկարը, առանց բացառութեան ամէնքին ուրախութիւն կ'առթէր հոս, խաղաղասիրական պաշտօնական քաղաքականութեան կուսակիցներու՝ ինչպէս և եռանդուն ազգայնականներուն։ Ամէնքն ալ պատրաստ էին խանդաւառութեամբ ողջունելու Ռուսիոյ վերադարձը դէպի իր «Արեւելեան քաղաքականութեան աւանդական դրութիւնները»։ Ասիկա կրնայ տարօրինակ թուիլ։ Ազգայնականներու ուրախութիւնը, որ չարունակաբար Ռուսիոյ դէմ կը պայքարին, հասկանալի է, բայց ի՞նչ բան կրնայ ա՛յնքան ուրախութիւն պատճառել «Թրքասէր» պուլկարներուն։ կատարեալ հակասութեան մը մէջ չե՞ն իյնար։ Սակայն իրողութիւնը այն է որ «Թրքասէր» Պուլկարները մասնաւոր տեսակէտ «Թրքասէր»ներ են։ Սկզբունքի մը վրայ չի յենուր իրենց Թրքասիրութիւնը։ Անոնք բնաւ այքի առաջ չունին հաստատ համաձայնութիւն մը, մերձեցում մը Թուրքիոյ հետ, մերձեցում որ անկարելի է պուլկարական տեսակէտով (տրուած ըլլալով Թուրքիոյ անկեղծութեան պակասը։) և որ քիչ փափաքելի է նաեւ։ Այդ Թրքասիրութիւնը դիւանագիտական դրամ մըն է որ կը ծառայէ Թուրքիայէն ստանալ կարելի աւելնամեծ զիջողութիւնները Պուլկարիոյ և Թուրքիոյ միջև առկախ այնքանբաղմաթիւ խնդիրներու մէջ։ «Խաղաղասէր պիտի ըլլանք, կ'ըսէ Թրքասէր պուլկարը, իսկոյր ուղղելով Բ. Դրան։ Վեհանձն եղիր քու կողմէդ և զիջողութիւններ ըրէ մեզի։ Ընդունէ մեզի համար չահաւոր առեւտրական դաշնագիր մը, չենէ Գուամանովայի գիծը, ուղղէ սահմանագլուխը մեր ցուցմունքներուն համեմատ, ներում չնորհէ Մակեդոնացի քաղաքական բանտարկեալներուն, իր իրաւունքները վերադարձուր Մակեդոնիոյ ազգաբնակչութեանց եւն. եւն։ Եթէ դուն չընես այս բանը ինչի՞ կը ծառայէ բարեկամութիւնդ և խաղաղութեան համար սէրդ։» Այս տեսակէտով՝ Պուլկար կառավարութեան Թրքասէր քաղաքականութիւնը կրնայ՝ եթէ միայն զորձնական արդիւնքներ տայ՝ համաձայնիլ կատարելապէս ազգայնականութեան և Թրքասէրութեան հետ։ Բայց միեւնոյն ժամանակ այդ քաղաքականութիւնը անհաշտելի է օտար տէրութենց «Թրքասիրութեան» հետ, մանաւորապէս Ռուսիոյ «Թրքասիրութեան» հետ։ Ռուսական Թրքասիրութիւնը Թուրքիոյ միջազգային կացութիւնը զոր ստեղծեր է, անոր ուժ կուտայ դիմադրելու իր դրացիներուն և մանաւանդ Պուլկարիոյ պահանջումներուն, և պուլկարական Թրքասիրութեան կարեւորութիւնը կը նուազեցնէ։ Ահաւասիկ ինչու համար պուլկար «Թրքասէր»ները չեն սիրեր Ռուսի

ցենք որ այս մասին մեզի հետ է նաև բովանդակ ազգը։ Ինչ որ կ'ըլլայ Փորթուգալեանի համար, շատ պատշաճ է որ ըլլայ նաև Պ. Զերազի և ուրիշներու համար, որոնց մէջ իրաւամբ առաջին տեղը կըրնայ բռնել Պ. Զօպանեան։ Մենք կրնանք համամիտ չըլլալ Պ. Զօպանեանի հրապարակագրի համոզումներուն, բայց բնաւ չենք կըրնար մոռնալ իր գործունէութեան այն մասը՝ որ մեծագոյն բարիքներէն մէկը եղաւ մեր ազգին, գործունէութիւն որուն շնորհիւ տառապող, իր լացովն ու կոծով, իր զոհերովն ու որբերով միայն ծանօթ հայութեան քով, Եւրոպա տեսաւ նաև մտածող հայութիւնը, քաղաքակիրթ հայութիւնը, ապրելու, տեւելու, բարգաւաճելու իրաւունք ունեցող հայութիւնը։

Պատշաճագոյն վարձատրութիւնը զոր կրնայինք ընել Պ. Զերազի, աս էր անշուշտ, Ցոբելեան մը՝ որ բարոյականին հետ, և, ինչո՞ւ չէ, բարոյականէն աւելի նիւթական նպաստ մը բերէր Ցոբելեարին, և անով գոնէ փոխարինած ըլլայինք իր բազմամեայ տուայտալից աշխատանքը մեր ազգին։

Եւ եթէ չեն ուզեր այս միջոցը ընտրել՝ հաշուելով որ կրնայ իրենց քսակին վնասել, այն ատեն գոնէ աւելի հանգստաւէտ աթոռ մը ընտրեն Պ. Զերազի համար, օրինակ՝ Մերակոյտի աթոռ մը, որ նուազ փշալից ըլլալով հանդերձ՝ աւելի շահաբեր ըլլալու առաւելութիւնն ալ կը ներկայացնէ։

Գալով Երեսփ. Ժողովին, թողունք որ չյոգնած, դեռ աշխատելու, կռուելու, մանաւանդ կըռուելու տրամադիր ու կարող մարդիկ երթան այնտեղ։ Առանց մաքառելու՝ ոչինչ կրնանք ձեռք բերել. և եթէ Պ. Զերազի սիրոյը յօժար ալ ըլլայ մաքառելու, աւա՜ղ՝ իր մարմինը յօժար չպիտի ըլլայ, ինչպէս կը յայտարարէ նոյն ինքն Կեդրոնի Խմբակցութիւնը։

Ա. Ա.

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ
ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՄՕՏ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ս. Պատրիարք Հայրը, ինչպէս նախապէս գրած էինք, երէկ ընկերակցութեամբ Տ. Տ. Գրիգորիս Ցովհաննէսեան, Գաբրիէլ Ճէլմահրճեան եպս. հերուն, Սմբատ Մ. վրդ. Գազազեանի և քաղաք. ժողովոյ Բ. ատենապետ Տիրան Երկանեան էֆ.ի ու զործակատար Գասէր էֆ. Շերինեանի, կէսօրէ ետք, ժամը 2ին գնաց Ցէնէր, Զատկի տօնին աւթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տալու Ցունաց Տ. Եսաքիմ Պատրիարքին։

Երբ Հայոց Պատրիարքը իր հետեւորդներով հասաւ պատրիարքարան՝ եկեղեցիին զանգակները սկսան հնչել։ Պատրիարքարանի մեծ դռնէն Ն. Ամենապատուութիւնն ընդունուեցաւ պատրիարքարանի պաշտօնէութենէն, քահանաներէ և հայագէտ Եսաքիմ սարկաւագէն։ Սանդուխին գլուխը կեցած էին ուրիշ եկեղեցականներ։ Արշարունի Սրբազան առաջնորդուեցաւ ընդունելութեան մեծ դահլիճը, ուր ողջագուրուեցան երկու պատրիարքները և շնորհաւորեցին զատկական տօնը։ Ներկայ էին ընդունելութեան Սինօդի անդամներէն մետրապոլիտներ և քաղաք. ժողովոյ անդամներէն Բանճիրի պէյ և ուրիշներ։ Թարգմանի պաշտօնը կը կատարէր հայագէտ Եսաքիմ սարկաւագը։ Երկու պատրիարքները իրարու ներկայացուցին իրենց հետեւորդները։

Օրուան տօնը փոխադարձ շնորհաւորելէ յետոյ, խօսքը դարձաւ օրուան ամէնէն հրատապ ինդրին՝ Երեսփ. ընտրութեանց շուրջ։ Այս տոթիւ Ցունաց պատրիարքը հարցուց թէ ինչո՞ւ Հայ Ազգը աւելի Իթթիհատին կողմնակից է և ի՞նչո՞ւ անոր ուժ տուաւ ընտրութեանց մէջ։ Արշարունի Սրբազան պատասխանելով ըսաւ թէ՝ Հայ Ազգը ուրիշ կերպ չէր կրնար ընել, նախ անոր համար որ, ինչ որ ալ ըլլար Իթթիհատը, վերջապէս ան էր որ բերաւ ներկայ Սահմանադրութիւնը և միայն ան է որ միշտ պահպանած է ու պիտի պահպանէ անոր տեսողութիւնը։ Մինչդեռ Իթթիհատը ընդհանրապէս կազմուած է քառասուն խարիճի, հին ռէժիմի վերաբերող, այլազան անձերէ, որոնց վրայ կարելի չէ վստահիլ։

Տ. Եսաքիմ Սրբազան հարցուց Արշարունի Սրբազանի թէ՝ ինչ ըրին երուսաղէմական կալուածի գրաւման խնդիրը։

Արշարունի Սրբազան.—Իրաւագէտներէ բաղկացած յանձնաժողով մը կազմեցինք, որ այժմ կը քննէ այդ խնդիրը, մեր բարեպատակ հաստատութեանց վերաբերեալ կալուածները բարոյական անուններու վրայ արձանագրուած են, ինչպէս «Զեբեթիային որդի Յակոբ», եւայն։ Հիմա ասիկա է որ կ'ուզենք ճշդել Երուսաղէմի գետինը, որ հիմա զրաւել կ'ուզէ կառավարութիւնը, ան բացարձակապէս ազգապատկան գետին է։

Տ. Եսաքիմ պատրիարքը պատասխանեց թէ վազքիներու խնդիրը ամէնէն կարեւորն է և հարկ է որ երկու պատրիարքարանները միահամուռ դիմում ընեն այդ առթիւ, քանի որ այդ պարագային է միայն որ զօրաւոր կ'ըլլայ դիմումը և նկատի կ'առնուի կառավարութեան կողմէ։

Արշարունի Սրբազան համամիտ զըտնուելով իր կողմէ առաջարկեց որ այս վազքի խնդիրը յանձնուի արդէն կազմուած միջազգային խառն ժողովին։

Եսաքիմ պատրիարքը դիտել տուաւ որ անիկա չըլլար, այլ պէտք է նոր մը կազմել, իրաւագէտներէ բաղկացած, կէսը Հայ և կէսը Ցոյն։

Արշարունի Սրբազան խոստացաւ այս խնդիրը խառն ժողովին նկատառմանը յանձնել և յետոյ տեղեկացնել պատրիարքարան։

Եսաքիմ պատրիարք յետոյ յոյս յայտնեց որ Հայաստան զրկուելիք յանձնաժողովը հարկ եղած բարենորոգումները պիտի ընէ, զոհացում տալու համար Հայերուն, որոնք այնքան տառապած ու անիրաւուած են և այդ առթիւ ըսաւ կառավարութիւնն ալ 100,000 ոսկի տրամադրեր է, ինչ որ ցոյց կուտայ թէ Հողային խնդիրը լուծել կ'ուզուի։

Արշարունի Սրբազան ըսաւ թէ առայժմ բան մը չի կրնար ըսել Հայաստան զրկուելիք յանձնաժողովի մասին և միայն արդիւնքին պիտի սպասէ։ Միայն վստահ է թէ՝ կառավարութիւնը բարեացակամ վերաբերում մը ունի և ճշմարտապէս կ'ուզէ օգտակար ըլլալ և լուծել կարգ մը խնդիրներ որոնք երկար ժամանակներէ ի վեր անլուծելի կը մնան։ Մենք՝ հիմա միայն մաղթող ենք որ յանձնաժողովին նախագահ Խայրի պէյ իր վրայ դրուած յոյսերը արդարացնէ։

Կէս ժամուան սիրալիր տեսակցութենէ մը յետոյ, ներկայ հիւրերուն բաժնուեցաւ աւանդական կարմիր հաւկիթը շղարշներու մէջ, որոնք հրաժեշտ առնելով մեկնեցան։

ՀԱՄԵՐԱՇԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ ԵՐԷԿ ԻՐԿՈՒՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Համերաշխական Ժողովը երէկ դարձեալ նիստ գումարեց ժամը չորսուկէսին Դաշնակցութեան քըլիսպին մէջ։ Նախորդ պատուիրակները, բացի Ռամկավար կուսակցութեան պատուիրակներէն։ Ժողովին խորհրդակցութիւնները տեւեցին մինչև ժամը ութուկէսին։ Այս նիստին մէջ նախ վերջնականապէս ճշդուեցաւ աթոռներու թիւը՝ որ ինչպէս յայտնի է 15ի կը յանգի։ Ժողովը աթոռներու բաշխման մասին խորհրդակցելով, որոշեց վայրերը որոնք պիտի յատկացուին այս կամ այն խմբակցութեան ներկայացուցած քանտիտայէն։ Խմբակցութեանց պատուիրակները չի կրցան սակայն այս առթիւ վերջնական յայտարարութիւն մը ընել և որոշուեցաւ որ այսօր այդ արդիւնքը տեղեկացնեն իրենց պատկանած խմբակցութեանց և անոնց հաւանութիւնը առնելով՝ լիազօրուած գան ժողովին, որպէսզի ստորագրուի «բռութօքոլ»ը և երեսփ. թեկնածուներու անունները յայտարարուին մամուլի միջոցաւ։ Վերջին նիստը — յուսանք որ ասիկա վերջինը ըլլայ — տեղի պիտի ունենայ այսօր, նոյն տեղը ժամը 5ին։

*** Կը լսենք թէ՝ հակառակ կրկնակի դիմումներու, Ցակոբ էֆ. Պոյաճեան չուզեր զոհել իր թեկնածութիւնը՝ ի նպաստ Մինաս էֆ. Զէրազի։ Այս պարագային Կեդրոնը ձեռնպահ պիտի մնայ ընտրութեանց մէջ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Ս. Պատրիարք հայրը երէկ աեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ՝ ինք արդէն կողմնակից չէր որ Ինճէեան վրդ. Հայաստանի բարեկարգիչ յանձնաժողովին հետ մեկնի, քանի որ ո՛չ այդ գործին մարդն է, ո՛չ երկիրը կը ճանչնայ և մանաւանդ իր ականջներուն խըլութիւնը աւելի մեծ արգելիչ պատճառ մըն է այդ պաշտօնը կատարեալ կերպով ի գլուխ հանելու համար։ Ն. Ամենապատուութիւն յայտարարեց նաև այս առթիւ թէ՝ ինք կ'ուզէ որ կա՛մ Խոսրով վրդ. Պէհրիկեանը և կամ Երուանդ վրդ. Փէրտահճեան ղրկուէր այդ յանձնաժողովին հետ, քանի որ երկուքն ալ փորձառու. կարող և ճարպիկ ու ճամբորդական յոգնութեանց վարժուած են։ Մինչդեռ Ինճէեան վրդ. վարժուած է փափուկ կեանքի։ այդ պաշտօնը ըսած է Ն. Սրբազնութիւն «մէկվ ԽՈՎ» ճամբորդելու վարժուած մարդոց գործը չէ։

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՇԵՆՔԸ

Արշարունի Սրբազան, ինչպէս յայտարարեց երէկ մեր խմբագրին, ինք բնաւ համամիտ չէ որ 300 ոսկի ծախսուելով Պատրիարքարանը վերաշնուի իր հին գետնին վրայ։ Ընդհակառակը, ազգ. արժանապատուութեան տեսակէտով փափաքող է որ նոր ազգ. Պատրիարքարանը շինուի՝ Բերայի մէջ։

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԸ

Էջմիածնայ Սինօդը, նկատի առնելով Աղայեանի այրին մէկ խնդրագիրը որով կը թախանձէր իր ամուսնին տրուած 25 ռուպլիի ամսականը շարունակել՝ մինչև որ իր երկու զաւակները իրենց ուսմունքը աւարտեն, մերժեր է Տիկին Աղայեանի խնդիրքը, վճռելով որ վճարքը դադրեցուի Վերջնականապէս։ «Հորիզոն»՝ մանաւոր խմբագրականով մը կը բողոքէ այս որոշման դէմ։— «Օրինական ոչինչ արգելք չկար (ամսականին շարունակման դէմ) եւ չէր կարող լինել, կ'ըսէ Թիֆլիսի աղատական օրգանը։ Եւ Սինօդը իր այդ կարգադրութեամբ միայն այն է ցոյց տուել որ չգիտէ յարգել ոչ միայն մի բազմերախտ մարդու յիշատակը, այլեւ այն հասարակութեան զգացմունքը որ դեռ չէ ազատել իր կրած ծանր կորուստի սուր ցաւից։ Մերժել Ղազարոս Աղայեանի պէս մի մարդու, մի գործիչի, մի գրողի որդիներին այն համեստ նպաստը, որ հարկաւոր է նրանց ուսման համար։ . . . մոռա՞ծ է Սինօդը թէ ինչ է անուշ այնպիսի մի վրդովով։ Ծանր, ցաւեցնող փաստ, որ միանգամ եւս գալիս է չեշտելու հայ ուսուցչի, հայ գրողի անիծեալ ճակատագիրը։ Կարող էր նա, այդ ուսուցիչը, այդ գրողը, մեռնելիս կարձել թէ գոնէ մի փոքրիկ, մի համեստ նեցուկ չէ թողնում իր ընտանիքին։ Գուցէ հէնց այդ նեցուկի գիտակցութիւնն է փոթորկել նրան վերջին ժամերին։ Եւ այդ նեցուկը մի հարուածով տապալում է պաշտօնական հիմնարկութիւնը . . . Հայ գործիչի մարտիրոսագրութեան վրայ այս ծանր փաստն էլ աւելացնենք։»

ԿԱՐԵՒՈՐ ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

Տեղւոյս քաղաքապետութեան նախագահ Ստեփան Հիլմի էֆ. Օսմ. Երեսփոխական ընտրութեան առթիւ յանուն քաղաքիս ամբողջ հայ ժողովրդեան, հեռագիրներ ուղղած է լրագրաց։ Ներկայիս կը յայտարարենք թէ՝ Գաղաքապետարանէն և Թաղ. խորհուրդներէն իրեն երբէք իրաւասութիւն մը տրուած չէ, յանուն քաղաքիս հայ ժողովրդեան յայտարարութիւններ ընելու, և ստորագրանշերէս ոչ ոք լուր ունի իր այդ ձեռնարկէն։

Առաջն. Փոխնդ. Ատաբազարի
ՄԻՒԱՅԵԼ ՔՀՅՇ. ԵՐԱՄԵԱՆ

21 Մարտ 1912

Ատաբազար

Անդամք չորս Թաղերու Թաղականութեանց

Խորէն Խ. Երամեան — Գրիգոր Շահէն
Յ. Նազարէթեան — Ս. Իշխանեան
Մ. Զ. Մարտիրոսեան — Գարեգին Մանուկեան
Սարգիս Պուռմայեան — Յակ. Յարութիւնեան
Միհրան Ց. Ճիզմէճեան — Զ. Շէյրէթեան
Անդրանիկ Ռուսեան — Ս. Ատտուտուրեան

Մանոթ.—Ակնարկուած հեռագիրը Ստեփան Հիլմի էֆ.ի կողմանէ է դիմաց Ատաբազարի ամբողջ Հայերուն ըսելով, ի նըպաստ Խորովեան էֆ.ի թեկնածութեան Պոլիս ուղղած հեռագիրն է։

ՀԻԼԱՆԴԱՆՈՑԻ ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹԸ

Առ Տիար Օ. Բ.

«Մանզուէտ.ի 24 Մարտ 2475 թիւին մէջ հրատարակուած նամակին ի պատասխան՝ ներկայիս կը յայտարարեմ թէ՝ Ազգ. հիւանդանոցի սեփական նոր սիկառի թուղթին մէջ մի տուփը՝ հակառակ ֆրանսական ընտիր տեսակ է «Ժօպ» թուղթէ ըլլալուն և հակառակ մէջն մի տուփի վրայ իբրև հակակշիռ բաւական կարեւոր նպաստ մը ունենալուն՝ իր գինը հրապարակի վրայ գտնուած օտար թուղթերու գինէն աւելի բարձր չէ, ինչպէս «Վօլթօ», «Պաֆրա» և ի նպաստ Օսմ. Նաւատորմիղի սիկարի թուղթերուն գինները։

Մէն մի տուփ՝ որ կը պարունակէ 90 գրամ՝ կը վաճառուի խանութներու 12 ղրուշ և ծխավաճառներուն 13 ղրշ. մէճիտիյէն 20 ղրուշի հաշուով։

Արդ՝ այդ չարաչար ստող հայ ծխավաճառը աւելի տարբեր թեղադրութեան մը վարձկանն է քան թէ մեր Ազգ. հիւանդանոցի բարեկամ մը, քանի որ պարզ հաշուով մը մէջ տեղն է որ իր ցոյց տուած 40—50 փարային 8 -9 անգամն է որ կը շահի ապահովաբար։

Գալով Զեզ, ազնիւ Տիար Օ. Բ. փոխանակ ձեզ անծանօթ ծխավաճառի մը խօսքին ականջ կախելու, լաւ կ'ընէիք դիմելով նաև ուրիշներու. այն ատեն պիտի տեսնէիք թէ չարաչար խաբեր են Զեզ։

Շնորհակալութիւն Ձեր արդար գիտողութեան համար։

Օ. ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ԵՂԲԱՅՐԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Քարցի գիւղի բնիկներէն «Գանը»(*) ըսուած Գալուստ Թաղուրեան իր Թաւոր անուն երեց որդին տարիէ մը ի վեր իր տունէն վռնտելով միշտ չար աչքով կը նայէր անոր վրայ։ Խեղճ տղան շատ աղաչեց և պաղատեցաւ թէեւ, բայց ի զուր։ Վերջապէս ամուսնացաւ տղան գիւղին մէջէն իրեն յարմար մէկը ընտրելով։

Անցեալ կիրակի օր, երբ ցանկապատի համար Գորուչէշմէ տարած իր փայտերուն եղբօրը Աւետիսին կողմէ վառուիլը կ'իմանայ, կը փութայ յիշեալ վայրը, որ գիւղէն երկու ժամ հեռաւորութիւն ունի, ուր կը գտնէ քեռայրը՝ Ցակոբեան, որուն հետ քիչ մը տեսնուելէ յետոյ, կ'ըսէ «Աւետիսը տեսնել կ'ուզեմ երկու խօսք ընելու։» Ցակոբեան խորհուրդ կուտայ Թաւորին առանց իր եղբայրը տեսնելու վերադառնալ իր տեղը, սակայն Թաւորը կը յարէ «բան մը չունիմ, միայն պիտի պատուիրեմ իրեն որ բերած փայտերս չի վառէ»։ Այն պահուն Աւետիս որ ծովեզերքը կը գտնուէր դէպի քեռայրին ախորին կողմը կուգայ։ Ցակոբեան վախնալով որ փորձանք մը պիտի պատահի երկու եղբօր միջեւ, կը կանչէ Աւետիսը որպէսզի քիչ մը հոն սրճարանը նստի։ Աւետիսը սրճարանը կ'երթայ և եղբօրը գալը կռահելով իսկոյն ատրճանակին մէջ կը զետեղէ փամփուշտներ և կը սկսի դէպ ի ախորին կողմը յառաջանալ, բայց Ցակոբեան դարձեալ կը պոռայ որ սրճարան դառնայ, ու քովերնին չի գայ։ Ցիշեալը մտիկ չըներ կը մտնայ և կը տեսնէ թէ իր եղբայրը Թաւոր հոն ախորին պատին քով կեցած է։ Կը սկսի ատրճանակով կրակ ընել Թաւորին վրայ։ Առաջին գնդակը թեւին և երկրորդը ձախ կուշտին հանդիպելով կը փռուի խեղճը գետին։ Եղբայրասպանը իսկոյն իր քաջութիւնը հօրը հաղորդելու համար գիւղ կը վերադառնայ, հայրը երբ կը լսէ, շատ կ'ուրախանայ և կ'ըսէ «Եթէ չի սատկեցուցիր շատ պիտի ցաւիմ», եւ տղան փախցնելու համար, փաղար գիւղի կողմը կը դրկէ, որպէսզի կէմէյի-կէն այլուր փախցնէր, սակայն կառավարութիւնը իսկոյն իմանալով հեռադրեց յիշեալ տեղերը և երկու ոստիկաններ անոր ետեւէն դրկեց։ Հայրը տեսնելով որ իր ծրագիրը խախուտ է, մանաւոր մէկը դրկեց տղան բերելու Փաղար գիւղի կողմէն, Աւետիս կառավարութեան յանձնուած է։

Թաւոր՝ երկու ժամ ապրելէ և իմաստէն ապէլ յետոյ մեռաւ։ Հետեւեալ օրը Ցակոբեանի կինը իր ծնողաց տունը երթալով երբ անոնց անխիղճ և անգութ արարքները իրենց երեսին կը զարնէ, հայրը՝ Գալուստ, իսկոյն կատղելով կը յարձակի իր աղջկան վրայ. «Հիմա քու դիակդ ալ կը փռեմ» ըսելով։ Աղջիկը հազիւ հազ ինքզինքը դուրս կը նետէ ու փախչելով կը խլսի։

ԵՂ. Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Քարցի (Եալովա), Մարտ 21, 1912

(*) Գալուստ Թաւուրեան չատ տարի առաջ գիւղացի Ցովէն Պօղիկեանը իր քունին մէջ յանկարծ սպաննած էր, որուն համար, ժողովուրդէն «գանը» մականունը ստացած է։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԷՆՎԷՐ ՊԷՅԻ ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԸ

Տրիպոլոյ օսմ. հրամանատարներէն Էնվէր պէյի կողմէ հետեւեալ նոր նամակը հասած է Պոլիս։—

«Աստուծոյմէ՝ թիւնս կատարեալ է և գործերը լաւ վիճակի մէջ են։ Մեծ Սինուսի շէյխէն նամակ կ'ունենամ։ Ինքը հոս կուգայ Ճիհատի (կրօնական պատերազմ) համար։ Այս գալուստը ամէն պարագայի մէջ մեզի խիստ նպաստաւոր պիտի ըլլայ։ Աստուծով գործերը յաջողութեամբ կը վերջանան և մենք ալ կը վերադառնանք։ Այսու հանդերձ, պէտք է որ գործերը վերջանան իմ յուսացածիս պէս։ Հակառակ պարագային հոս պիտի մնամ մինչև մահս։ Կացութիւնը օրէ օր կը բարելաւի։ Այլ եւս սրտանց համոզուած եմ թէ Աստուած մեզի հետ է։ Վերաւորուս երկու ամիս առաջ տեղի ունեցած էր։ Բանի մը օրէն վերքս աղէկցաւ։ Փետր. 19ին մինչև Իրիկուն տեւած կռուին մէջ, փաղաք Աստուծոյ, Իտալացիներուն 200 կորուստ տալով, զանոնք վտարեցինք իրենց դիրքերէն։ Անոնց վիրաւորներուն մէջ կային երկու հարիւրապետ և երկու յիսնապետ։ Շատ մը զէնքեր ալ գրաւեցինք ըստ սովորութեան։ Փաղաք Տիրոջ ամէն կողմ յաջողութիւնը մերն է։ Աստուած կ'օգնէ մեզի։ Ինչպէսի արդիւնքը բոլոր իսլամներուն ու մեր երեսը ճերմակ պիտի հանէ։

ԳՕԲԱՍԻ ԷՖ.Ի ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սամսի հանգուցեալ իշխան Գօբասի էֆ.ի յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը Թաքսիմի Այի Թրիստա եկեղեցիին մէջ։ Կէս օրէ վերջ ժամը 2ին։ Մարմնը պիտի ամփոփուի յետոյ Շիշլիի գերեզմանատունը։ Պետական պաշտօնատարները «բրէնկոթ» պիտի կրեն։

ՄԱՇՄՈՒՏ ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ

Պատերազմական նախարար Մահմուտ Շեվքէթ փաշա երէկ Պէյքօզ Երթալով աչքէ անցուց զինուորական խաղողդրարանը և կարգ մը հրամաններ տուաւ։

ՄԱՇՄՈՒՏ ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պատերազմական նախարարը յայտարարած է «Նայէ Ցրայէ Բրէսէ»ի թղթակցին թէ պատերազմը կընայ շարունակել, քանի որ Թուրքիոյ պատերազմական ծախքերը Իտալիոյ ծախքերուն հարիւրին հինգը չեն կազմեր։ Հերքած է այն լուրը թէ 15 միլիոն ֆրանք պիտի տրամադրէ 200,000 արաբի հետ, և վճռական հարուած մը պիտի տայ։ «Եթէ այնքան Արաբներ ունենայինք, պիտի կրնայինք Իտալացիները ծովը նետել, բայց Իտալացիները արդարացնելու համար իրենց անկարողութիւնը, կը չափազանցեն իրենց թշնամիներուն թիւը։ Գալով այն խնդրին թէ Տրիպոլիսը Թուրք պիտի մնայ, միայն Տրիպոլոյս Արաբները չէ՛ որ կը չահագրգռէ, այլ ամբողջ աշխարհի Արաբները»։

ԱՇՈՒԵԼԻ ԱՐԿԱԾ ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ԶՈՂ

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ առջի օր, թրամվէյներու ընկերութեան մէկ չոգենաւը որ ուղեւորներով լիցուն էր Նեղոսի մէջ ընկղմեցաւ։ Կը հաստատեն թէ խըղդուած մարդոց թիւն է 200։ Մեծ յուզում կը տիրէ քաղաքին մէջ։

ԱՆԳԼԵԻԹՐԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բացի Պաղտատի երկաթուղւոյ ծանօթ խնդրէն Բ. Դրան և Անգլիոյ միչև մինչև ցարդ առկախ մընացած կարգ մը կարեւոր խընդիրներու շուրջ կատարուող բանակցութիւններն ալ վերջնականապէս կարգադրուելու վրայ են։

Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը կարծուի որ այս բանակցութիւնները մեծապէս պիտի ազդեն Հաշտութեան խնդրոյն վրայ։

ԶԱՐԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ

Նանեայէն կը տեղեկացուի ներքին գործոց նախարարութեան թէ Ալիքսարաքիի հրոսախումբին մաս կազմող չարագործներն Ալի, Աստուլլահ, Թանաշ և Վասիլ ձերբակալուած են։

ՊԱԼԸՔԷՍԷՐԻ ԲՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Պալըքէսէրի բանտարկեալները քանի մը օրերէ ի վեր կը փորձէին փախիլ։ Բանտին պահապանները վերջապէս կռահած ըլլալով, այս փորձը չյաջողեցաւ։

ԹԱԼԼԱԹ ՊԷՅ ԵՐԵՍՓՈՒՈՒՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

ԳՐՐՃԱԼԸ, 8 Ապրիլ. — Գրբաշլի գաւառակին երեսփոխանութիւնէ Բ. կարգի ընտրողները իրենց քուէները տուած են Մ. և Յ. Գոմիթէին թեկնածուներէն Թալլաթ, Ցայիք, Էմին պէյերուն, որոնք երեսփոխան հռչակուեցան։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԱՄՈՒԱԳԻՏՆԵՐՈՒ ՀՐԱՒԻՐՈՒՄ

Նախարարութիւններէ ոմանց մէջ կարգ մը կարեւոր պաշտօններու համար Եւրոպայէն, Եւրոպացի մասնագէտներ բերել տալու որոշում տրուած է։

ԴԵՊՊԱՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ռուս նորընտիր դեսպան Մ. տը Կիրս առաջիկայ ուրբաթ օր ռումանական շոգենաւով Պոլիս կը հասնի։

ԹԵՐԹԵՐՈՒ ԽԱՓԱՆՈՒՄ

«Փարոս» և «Նէպոլոս» յունարէն թերթերը միաքերը դրգռող յօդուածներ գրած ըլլալուն համար, Պատ. ատեանին որոշումով խափանուեցան։

*** Պատերազմական ատեանը արտօնեց «Իմրոս» յունարէն թերթի վերերեւումը։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄՆԱԿԵԱՆԻ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԻՐ ԲԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ (1857—1912)

Ընչիսի փաշա թատրոններու վերաբացման արտօնութիւնը ստացաւ և խումբերը թափեցան Պոլիս, ու սկսան գործի, բայց միչտ ՍԱՆՍԷՕՐներու ահ ու դողը, սոսկալի ուրուականը դերասաններու երեւակայութեան առջեւ։

1908ին ամառ գիշեր մ'էր, Օգոստոսի մէջ, խումբը Մաքրիգիւղի Թաղապետական Թատրոնին մէջ Լատամ օ Գամէլիա կը ներկայացնէր։ Մնակեան՝ երորդ տարին, դերը աւարտելէ վերջ, պանդոկ երթալու միջոցին, ժուլիին մէջ ճամբան կը չուարի և պարտէզին եզերքէն, մէկ երկու մեթր բարձրութենէ վար կիյնայ ճամբուն վրայ ու կ'սկսի ցաւէն պոռալ։ Մնակեանի «ԲՕԼ ՏԷ ՖԷՄԻՒՐը կոտրուած էր։ Մնակեան ոտքի և ուրիշներ կը հասնին ու Մնակեանը կը փոխադրեն մօտակայ տուն մը, և յաջորդ առտուն անմիջապէս Ազգ. Հիւանդանոց։ Հոն ի ներկայութեան Պոլսոյ ամէնէն ականաւոր բժիշկներու, կը կատարուի ոտքին քննութիւնը, և միաձայն կ'որոշուի որ ոտքին ոսկրը վնասուած չէ. միայն վիրաբուժապետ տօքթ. Զարդարեան էֆ. ԲՕԼ ՏԷ ՖԷՄԻՒՐ ոսկորին ճաթած ըլլալուն վրայ կը պնդէ, և մինչև իսկ, կարծես ՌԷՕՆԳԿԷՆի զօրութիւն ունեցող աչքերով տեսածի պէս, մատիտով պատին վրայ կը գծէ ոսկորին ճաթած ձեւը ու չափը։ Եւ Մնակեանի աջ ոտքը մինչև մէկը կ'առնուի քաճի մէջ։ Զարդարեան իր քննութեան վրայ կը պնդէ, իսկ միւսները, որոնք Պոլսոյ ամէնէն առաջնակարգ Հայ բժիշկներն էին, գէտ բըժիշկներու և տօքթ. Զարդարեանի միչև կ'սկսի ահագին պայքար մը։ Քառասուն օր վերջ կը քակուի Մնակեանի ոտքին քաճը և հետաքրքիրներու և մասնագէտներու հետաքրքրութեան ու վիճաբանութեանց վերջ տալու համար, կ'որոշուի ուղղակի Ռէօնդկէնեան մեքենայով Մնակեանի ոտքին լուսանկարն առնել։ Թէ՛ կիւլհանէի, թէ՛ Ֆրանսական հիւանդանոցներու և թէ՛ զերմանական մասնաւոր հիւանդանոցի մը մէջ կը լուսանկարուի Մընակեանի ոտքը, և Տօքթ. Զարդարեան յաղթապանծ դուրս կուգայ իր պնդումին մէջ, և Տօքթ. Զարդարեանի պատի վրայ գծածն ու Ռէօնդկէնեանն էլէտ առ կէտ համապատասխան կուգան իրարու։ Այլ Տօքթ Զարդարեանի փառաւորումը չափ ու սահման չունէր։

Մնակեան՝ առանց մէկ սանտիմէթր տարբերութեան, ողջ ոտքով նորէն երեւեցաւ բեմի վրայ։ Աներեւակայելի էր ժողովրդեան բաղմութիւնն ու խրախճանքը երբ առաջին անգամ Մնակեան երեւցաւ բեմին վրայ։ Մնակեան ցարդ անհուն չնորհակալութեամբ ու երախտիքով կը յիշէ վարպետ Տօքթէօրին՝ իրեն նկատմամբ ցուցուցած խնամքն ու հոգածութիւնը իր հիւանդութեան միջոցին։ Մասնաւոր շնորհակալութիւն կը յայտնէ նաեւ Ազգ Հիւանդանոցը Պատ. Հոգաբարձութեան Անդամոց և յարգելի պաշտօնէութեան, որոնք չարունակ իրեն կ'այցելէին, և իր հանգստութեան համար բան չէին խնայեր։

Վերջապէս կը հասնի Ազատութեան օրը, դերասանները չունէ կ'առնեն։ Բայց անողոք ժամը վրայ հասնելով, կ'առնէ կը տանի խումբին զօրաւոր տարրերէն մէկ քանին։

Ազատութեան հետ սկսաւ ամաթէօրներու ժխորը և թատերական գործը փոխանակ աւելի բարձրանալու հետզհետէ ինկաւ ստորին աստիճանի։

Մնակեան միայն արուեստին գործնականին տեղեակ չէր, այլ ուսումնասիրած էր տեսական մասը։ Ուսումնասիրած էր Բարիզի Գոնսէրվաթուարի թատերական ճիւղին դասընթացքը։ ուսումնասիրած է Մեծ վարպետներու՝ թատերական արուեստի վերաբերեալ երկերը, քննադատութիւնները, ֆրանսական բէքէրթուարին երկդարեայ գործերը։ Թատերական գործի հետաձուտ ու սիրահարներ Մնակեանի համար կը վկայեն թէ՝ ֆրանսական բէքէրթուարը մաղած է։ Մնակեան ցարդ կատարեալ կրրովով ու առանց յոգնութեան գիշեր ցորեկ կը կարդայ ու կը թարգմանէ ֆրանս. թատերագրաղեր. իր վատակներն մեծ մասը կուտայ թատերական գործերու։

Նոր, լուրջ ու նուրբ բիէսներու ներկայացման ժամին իրեն եղած դիտողութեանց, Մնակեան կը պատասխանէ թէ՝ «Ո՛չ, բարեկամս, լաւ է, սխալ է ձեր զաղափարը։ Ֆրանսացիք այնչափ զարգացած, նրբացած են. իրենց ախորժած ու գրած գործերը միայն իրենց յատուկ են։ Մենք տակաւին իմացական կարողութեան այդ աստիճանին չենք հասած. Այդ տեսակ գործերով թէ՛ ժողովուրդը կը ձանձրացնենք և թէ՛ մենք անօթի կը մնանք»։ Այսու ամենայնիւ իր բէքէրթուարն երբեմն կը խաղնէր նուրբ գործեր, ինչպէս «Լատամ օ Գամելիա», «Դարբնոցապետը», «Տիկին Օպրէի գաղափարները», «Աղքատ երիտասարդի մը վէպը», և ուրիշներ։ Ներկայացումներու հաստոյթը կը հաստատէր Մնակեանի գաղափարին ճշմարտութիւնը։ Շատ անգամ Հայ լիզուաւ ներկայացումներու խօսք կը բացուէր։ Մնակեան իրատունք տալով կ'ըսէր թէ՝ «Տիրապետող տարրը աւելի պէտք ունի գաղափարական զբաղքարի անոնց պէտք է ախտատիլ։ Հրապարակ տարրերու անդորրութիւնը տիրապետող տարրին լուսաւորութենէն կախում ունի»։ Իր թարգմանած գործերուն մեծագոյն մասին մէջ կը տեսնէր իդեական սեռին ազնուացման վերաբերեալ նիւթեր։ Թուրք կանգնդ երբոր թատրոնէն ուտն կը զատնային, կը խրատէին իրենց ամուսիններ

ԼԷՕՆ ԳԱԶՈՒՆ

ԵԷՆԻՋԷՐԻ ՀԱՍԱՆ

ՍՈՒԱՉԻՆ ՄԱՍ

Գ.

ՏՐԱԿԻԻԹ

Բաղուվները օդը բարձրացան, սուրերը քաշուեցան, և յանկարծ պայրաքարը ոտքի ելաւ, բայց անմիջապէս վար նստեցաւ անտարբերութեան նշան մը ընելով։ Բանտարկեալները նստարան նստարան անցընելով դէպ ի երեք կողմը տարին. այդ պահուն Նաւը ծռեցաւ և տեսայ մարդ մը, ձեռքերը կապուած, չուանը վիզին, չորս Եէնիչէրիներու մէջ տեղը. չուանը քաշեցին, մարդը վեր բարձրացաւ մինչեւ առաստաղալ մը, և վայրկեան մը յետոյ չունչով մը իմ կողմս դարձուց կախուող մարդուն մանիշակի գոյն առած դէմքը։ Նոյն պահուն տեսայ եղբայրս իմ դէմս. ան ալ իր կարգին գերիներուն մէջը դայն ետ հրեց, միւնոյն ատեն վայրապ չեչտով մը ինծի ըսաւ.

— Ինչո՞ւ ասանկ բաներու մէջ կ'ինկնաս, կ'ուզես որ քեզի՞ ալ միւսներուն պէս շղթայով կապեն։

— Չեմ ուզեր որ, պատասխանեցի բարկութեամբ, եղբայրս աչքիս առջեւը ծնեցեն։ Ես Փատիշահին զինուորցուն եմ. ես եղբօրս տեղը եկայ «Տէվշիրմէ»ի միջոցին, ես իմ կեանքս ծախեցի անոր կեանքը գնելու համար։ «Շա՛ր Ալլահ», Միւսիւլմաննե՛ր։

Տրակիւ աչքերուս մէջը նայեցաւ. իր երկար ու սև ակնարկը յառեցաւ իմինիս վրայ անհանդուրժելի կերպով մը։ Պայրաքարտը վար իջած էր, անիկա մեր երկուքին մէջը պիտի մտնէր, բայց Տրակիւ դայն հեռացուց ըսելով.

— Մտի՛կ ըրէք, պայրաքարտ՛ր աղա։ Եւ դուն նոր զինուոր, խնդրէ Աստուծոյ արդարութիւնը. երդում ըրէ՛, ո՞ր Աստուծոյ արդարութիւնը.

— Միայն մէկ Աստուած կայ, զոչեցի։ Եէնիչէրիները զիս չբղաղատեցին. պայրաքարտը ձեռքը ուսիս վրայ դրաւ։ Տրակիւն անոր թեւէն բռնեց և դարձաւ։ Դատաւորները ձեռնակապերու մէջ սեղմուած էին, վրայէն հագուստը և գլխէն գդակը հաներ էին։

Ինծի տեսնելուն պէս կանգ առաւ քովէն քաշող նաւաստի մը կապ կապ եղած չուանով մը զարկաւ՝ որպէս՝ յառաջացընելու համար։

Ա՛լ չէրցայ ինքզինքս բռնել, նաւաստին կոկորդէն սեղմեցի, ան ալ մարմինէս բռնեց և երկուքս ալ նստարանին տակը ինկանք։ Այդ միջոցին ես յաղթուեցայ, և որովհետեւ անիկա աւելի վարժ էր նաւին շարժումներուն, շուտ մը ոտքի վրայ կանգնեցաւ, և կացինը երեսիս դրաւ։ Տրակիւն անոր թեւէն բռնեց և

— Միայն մէկ Աստուած կայ, կրկնեցի, Աստուծմէ զատ ուրիշ Աստուած չկայ։

— Մնացեալը սորվէ, ըսաւ պայրաքարտը, կրկնէ ինծի թէ, «Լա Ալլահ իլ Ալլահ ու Մուհամմէտ Բասուլ Ալլահ»։— Աստուծմէ զատ ուրիշ Աստուած չկայ և Մուհամմէտը Աստուծոյ Մարգարէն է։— Կրկնէ՛, ընկեր, և կ'երդնում զինուորի պատուոյս վրայ եղբայրդ ազատ կ'արձակուի։

Մեքենարար կրկնեցի, եղբայրս մեծ ճիչ մը արձակեց և ես նուաղեցայ։

Երբ խելքս գլուխս եկաւ, նաւուն ետեւի կողմն էի, ճեմելավայրին վարիդին։ Տրակիւ քովս նստած էր, և եղբայրս իմ դէմս ոտքի կը կենար։

— Լա՛ւ, Միւսիւլման ընկե՛ր, ըսաւ ինծի ծովապատակը։ Մեկնելէ առաջ, կ'ուզեմ հետդ խօսիլ. դուն քաջի պէս վարուեցար. եղբայրդ ազատ կ'արձակեմ. ես անիկա հետս կը տանիմ, և յանձն կ'առնեմ զայն ողջ առողջ հետս Իտալիա տանիլը։ Եթէ իմ խօսքէս կը կասկածիս, կրնաս ուրիշներէ տեղեկանալ. արարած աշխարհք գիտէ որ Տրակիւն իր խօսքին տէր է։ Մնասբարով ըսէ եղբօրդ, դուն զինուոր պիտի ըլլաս. ես ծովապատակ եմ, Նորէն իրար կը տեսնենք։

— Նաւապետ Տրա՛կիւ, ըսի իրեն, ծովու կամ ցամաքի վրայ ուր որ ալ քեզի հանդիպիմ, պիտի ապացուցանեմ թէ Ալպանացիները ապերախտ մարդիկներն։

Ժամ մը վերջը, պզտիկ նաւուն առաջասը որ իմ եղբայրս և Տրակիւն իր մէջը առած կը տանէր, հորիզոնին վրայ անհետ եղաւ։

Իսկ մենք նպաստաւոր օդով մը տասը օրէն ետքը հասանք Կ. Պոլիս, գիշեր ատեն, արեւը ծագելուն՝ տեսայ այս ընդարձակ քաղաքը, այն հազարաւոր տուները, որոնց մէջէն կը բարձրանային թմբիներու ճիւղերը և նոճիներու մութ կանաչը, նաև հարիւրաւոր գմբէթներ ու մինարէներ։ Սակայն երկար ատեն դիտելու ժամանակ չունեցայ։ Զաւուշը մեզի անցընել տուաւ փայտէ կամուրջի մը վրայէն, և մինչ միւս զինուորցուները մեր ետեւէն կարգ կ'ըլլային, մեզի քարափին վրայ 11րդ պէօլիւքը առաջնորդեցին։ Կարգ ըրին մեզի, դէպի ձախ դառնալ տուին, և վերջապէս ինգանօթաձիգներու զօրանոցը մտանք ետեւի կողմէն, պզտիկ դուռնէ մը։

(Շարունակելի)

(13) Թարգմ. ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ՄԱՌՔ

ՅՈՒԹ. Տ. ՃԷԶԱՒԻԼԵԱՆ

Բարիզէն վկայեալ մասնագէտ ջղային եւ մտային հիւանդութեանց

Կը դարմանէ ամենավերջին դրութեամբ եւ էլեկտրաբուժութեամբ կաթուածները, (paralysies), մէնէնժիդը (ménegite) իր տեսակները զանազանելով, ջղային ցաւերը, snevralgie faciales և nevralgies siatiques, ինչպէս ձեռքի դողդղալը, սրտի բաբախումը, ջղային քերտինքը, ջղային գիրութիւնը եւ ջղային նիհարութիւնը, տղայոց զիշերային միզադնացութիւնը, սերմնահոսութիւնը, առնական անկարողութիւնը, կը դարմանէ լուսնոտութիւնը՝ Բրոմ. Շարքոյի դրութեամբ, ցնցապարը (charée) եւ զանազան ջղային եւ կնային գիշռութիւնք։

Կը գտնուի ամէն օր, բացի կիրակէ, առաւօտուն մինչեւ երեկոյ Սիրքէճի կայարանի ելքի դրան կից իր մասնաւոր դարմանատունը։ 3—70

ՌՈՒԱՉԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԶՐԻ

ՏՈՔԳՕՐ

ԳԱՌԼՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ԱԲՐՈՏԻԹԵԱՆ
Ե Ի
ՆՆԴԱԿԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆՈՑ
ԱՌՏԵՐՈՒ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄԸ

Ծննդական և արբոսիթեան գործարանները Հիւանդութեանց մասնագէտ բժշկ Տօքթ. Գառլօ Յակոբեան գիտական վերջին նորութեանց նորիւ առանց ցաւ պատճառելու ենթակային հինգնապէս կը բժշկէ ֆրանկիատը, հին և նոր ջերմամիզութիւնը, առնական անկարողութիւնը և սերմնահոսութիւնը, ինչպէս նաև երկու սեռի վերաբերեալ արբոսիթեան և ծննդական հիւանդութեանց ամէն տեսակները և կանանց արգանդային հիւանդութիւնները։

Ամէն օր, կէս օրէն վերջ, բացի կիրակի օրէն կը գտնուի Պահճէ-Գարու, չաքարավաճառ Հաճի Կէքիրի անկիւնը, թիւ 18, Մէրամիթճեան-Պիանքի դեղարանը։

Ուրբաթ օրերը ձրի

"ՐԷՍԻՄԼԻ ԳԱՄՈՒՍՅ ՕՍՄԱՆ"ԻՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՐՏԱՆ

Թուրք նշանաւոր գրագէտ Ալի Սէյտի պէյի յօրինած եւ վեց մասնագէտներու սրբագրութեան բովէն անցած սոյն գործը, 3 մեծ հատորներ, 1200 էջեր, 4000 պատկերներ, 60 մեծ թապլօներ եւ 4 գունաւոր պատկերներ կը պարունակէ։

Երեք հատորին անկապ գինն է 70, լաթակապինը 80 ղրուշ։ Ընտիր թուղթի վրայ տպագրուած 3 հատորին անկապ գինն է 80, կաշեկապինը 95, թուղթերը ոսկեզօծեալ եւ ըստիր կաշեկապինը 108 ղրուշ։ Գաւառներուն համար 10 ղրուշ թղթատարի ծախք կ'առնուի։

Դպրոցականներու համար մասնաւոր զեղչ։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս, Պապը Ալի ճաւէսի, 32 թիւ ՃԻՀԱՆ գրատունը։

Տօքթօր Տիգրան Թաղիպեան

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄՈՐԱՑԻՆ
Ա Խ Տ Ե Ե Ր Ո Ի

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր, Շէյխ, Օսման պէյի գաղինոյին մօտ, Անտնեան արարքմանի իր յարկաբաժնին մէջ.

Արանց և կանանց ինչպէս նաեւ տղայոց ամէնազգի հին և նոր ախտերը, ստամոքսի, աղիքներու, երիկամներու, սրտի եւայլն հիւանդութիւնները անպիսական և ամերիկեան նորագոյն մեթոտներով կը դարմանէ։ Ցրանկախսը և անոր հետեւանք բոլոր յամառ հիւանդութիւնները «Սալվարսան»ի և բոլորովին նոր դրութեամբ «Սօամին»ի ներարկումներով կը բուժէ առանց ո՛եւէ ցաւի և առանց ղաղումի արգելք ըլլալու։

Որպէս զի ո և է մէկը չի վարակուի թիֆոյով և գօնորայով, վերջերս Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ հնարուած, կիրարկուած և յաջողութեամբ պսակուած նորագոյն միջոցներով պատուաստում ալ կը կատարէ։

Ուրբաթ օրեր մինչև կէս օր ձրի։

6—36

ԴԱՂՂԻԱԿԱՆ ԱԽՏԻ ՄԷԿ ԱՆԴԱՄԷՆ
ԲՈՒԺՈՒՄ

Տ.Քթ. Յ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ

Բրոնֆէսօռ Էրլիխի վերջին անգամ գրուած 606 Սալվարսան դեղերով կատարելագոյն կը բուժէ հին և նոր գաղիական ախտերը, միմիայն մէկ ինժէքսիոնով. նաև կարճ ժամանակի մէջ կը դարմանէ ջերմամիզութեան, միզամանի և երիկամունքի եւ բրօնխատի հիւանդութիւնները, ինչպէս նաև առնական անկարողութիւնն բոլորովին նոր մեթոտներով։ Իրեն դիմող հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր իր գործատեղին, Սիրքէճի, Թրամվէյի ճամբուն վրայ Ֆէպուս լուսանկարչատան առաջին յարկը։ Մանաւանդ.—Ամէն տեսակ գործողութիւններ միզանցքի և արգանդի հիւանդութիւններու և մասնաւոր խնամք։

SANITAL SAVON LACROIX
Ասիկայ Գիրանի Գիրանի Գիրանի Գիրանի
Գիրանի Գիրանի Գիրանի Գիրանի
Գիրանի Գիրանի Գիրանի Գիրանի